

ANA AKIM VE ALTERNATİF MEDYADA İKLİM HABERLERİNİN TEMSİLİ

REPRESENTATION OF CLIMATE NEWS IN
MAINSTREAM AND ALTERNATIVE MEDIA

Derya ÖZGÜR, Berna ARSLAN

41

Keywords:

İklim Krizi,
İklim Haberciliği,
Yeni Medya,
Alternatif Medya,
Ana Akım Medya.

Anahtar Kelimeler:

Climate Crisis,
Climate Journalism,
New Media,
Alternative Media,
Mainstream Media.

ANA AKIM VE ALTERNATİF MEDYADA İKLİM HABERLERİNİN TEMSİLİ ¹

REPRESENTATION OF CLIMATE NEWS IN MAINSTREAM AND ALTERNATIVE MEDIA

Derya ÖZGÜR ², Berna ARSLAN ³

ÖZ

İklim değişikliğinin beraberinde getireceği sorunlar dünyayı geri dönüşü olmayacak zararlarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bilim insanlarının iklim krizi ve yaratacağı etkileri ortaya koyan çalışmalarının kamuoyu ile paylaşılması adına, halkı konu hakkında daha bilinçli yapacak, siyasi alanı da iklim krizine yönelik hedefler konusunda uyuracak aygıt medyadır. Toplumun iklim krizi ve getireceği tehlikeler hakkında doğru ve yeterli düzeyde haber alması ve bu anlamda bilinç kazanması gerekmektedir. Çalışmayla amaçlanan, iklim krizine dair ortak hareket bilincini yükseltmek için medyanın iklim krizi haberlerine yer vermesine, krizin etki ve sonuçlarının okuyucuya doğru terminolojik bilgiyle sunulmasının önemine dikkat çekmektir. Bu amaç doğrultusunda alternatif haber siteleri olarak iklimhaber.org ve yeşilgazete.org; ana akım medya haber siteleri için Hürriyet ve Sabah internet portalında yer alan iklim krizi haberleri içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Değerlendirmeye alınan alternatif medyada iklim krizi haberlerinin daha çok politik ve ekonomik çerçevede oluşturulduğu, haber kategorilerinin ana akım medyadan farklı olduğu ancak haber içeriklerinin ana akım medyanın iklim haber içeriklerine benzediği sonucuna ulaşılmıştır.

ABSTRACT

The challenges brought by climate change pose irreversible threats to the world. The media serves as a crucial mechanism in order to share the work of scientists on the climate crisis and its potential effects with the public, raise awareness among the public and urge political actors to establish goals related to the climate crisis. The public must be accurately and sufficiently informed about the climate crisis and the dangers it presents, in order to develop an adequate level of awareness. This study aims to highlight the importance of media coverage on the climate crisis, emphasizing the need for delivering the impacts and consequences of the crisis to the public with correct terminological framework, in order to foster a collective awareness toward addressing the crisis. For this purpose, a content analysis was conducted on climate crisis news articles found on alternative media platforms such as iklimhaber.org and yesilgazete.org, as well as on mainstream news websites like Hürriyet and Sabah. The findings suggest that alternative media tends to frame climate crisis news from a political and economic perspective, with distinct news categories compared to mainstream media. However, the content structure of climate news in alternative media was found to resemble that of mainstream media.

¹ Bu araştırma makalesi Mersin Üniversitesi Gazetecilik Anabilim Dalı'nda 18.04.2024 tarihinde kabul edilen ve danışmanlığı Doç. Dr. Berna Arslan tarafından yapılan Derya Özgür'ün "Türkiye'de İklim Haberciliğinin Yeni Medyada Görünümü" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiş olup, 23-24 Mayıs 2024 tarihinde Ankara Üniversitesi, İletişim Araştırmaları ve Uygulama Merkezi (İLAUM) tarafından düzenlenen "Kaos ve Kriz Yüzyılında Sorunlar, Çözümler ve İletişim Yönetimi" sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Gazeteci, Mersin İmece Gazetesi, deryadenizozgur@gmail.com, Orcid No. 0000-0002-3396-8363

³ Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, arslanberna@mersin.edu.tr, Orcid No. 0000-0002-9601-4479

Alıntılar için/Cite as: Özgür D. ve Arslan B. (2025) Ana Akım Ve Alternatif Medyada İklim Haberlerinin Temsili, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 34 (1), 725-746.

GİRİŞ

İklim değişikliğinin ekonomik, sosyal ve ekolojik boyutları giderek artan oranda önemli bir soruna dönüşmektedir. Toplumun en büyük endişesi, her yıl ortalama sıcaklıkların rekor kırmasıdır. Bir anda kuraklığın ve sellerin meydana gelmesi, buzulların erimesi, deniz seviyelerinde yaşanan artış ve iklim değişikliğinin bunlara bağlı çok sayıda etkisi, aşırı iklim olayları ve iklim krizi nedeniyle göçlerin artması gibi etkileri sosyo/ekonomik ve siyasi alandaki en önemli sorunlardır (Şahin ve Üzelgün, 2016, s. 13). Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) 2014 yılındaki beşinci değerlendirme raporuna göre, iklim krizi tüm toplumları gelişmişlik seviyelerine göre eşitsiz bir biçimde etkileyecektir. Dezavantajlı toplumların iklim krizi etkilerini daha şiddetli hissedeceği ancak tüm toplumların karşılaşacağı olumsuzlukları göz önüne alarak bir politika geliştirmeyi savunan iklim adaleti ile bu eşitsizliğin aşılabileceği belirtilmektedir. İklim değişikliğine neden olan faktörün insan faaliyetleri olduğu konusu, Ağustos 2021'de yayımlanan 6. Değerlendirme Raporu Çalışma Grubu I Raporu'nda da tekrar ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, günümüzde yaşanan iklim değişikliği "antropojenik (insan kaynaklı)" iklim değişikliği olarak da belirtilmektedir (IPCC, 2014; 2023). İklim krizinin yaratacağı bu olumsuz etki ve sonuçları topluma bildirmekle sorumlu olan medya, krizin kökeninde bulunan eşitsizlikleri ve adaletsizliği ortaya çıkarmakta, krizin önüne geçmenin yollarını araştırarak uzman kişiler yardımıyla okuyucuyu konu hakkında bilgilendirme görevini üstlenmektedir. Medyanın gücü, yalnızca bireyleri değil, aynı zamanda toplumsal grupları, organizasyonları, toplumsal kurumları ve kısacası tüm toplum ve kültürleri etkiler. Bu yönüyle medya, toplumların gündemine iklim değişikliği gibi karmaşık, belirsiz ve hızlı politik kararlar gerektiren konuları taşır (Şahin ve Üzelgün, 2016, s. 15). İklim değişikliğine neden olan faktörün insan faaliyetleri olduğu konusu, Ağustos 2021'de yayımlanan 6. Değerlendirme Raporu Çalışma Grubu I Raporu'nda da tekrar ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, günümüzde yaşanan iklim değişikliği "antropojenik (insan kaynaklı)" iklim değişikliği olarak da belirtilmektedir (IPCC, 2014; 2023).

İklim kriziyle mücadelede hükümetlerin, sivil toplum kuruluşlarının, geniş halk kitlelerinin ve iş dünyasının kolektif

çalışması gerekmektedir. Bu kolektif çalışmayı gerçeğe dönüştürmek için ise iklim krizine dair bilimsel keşifleri doğru, sorumlu ve kolay anlaşılır biçimde sunmak önemlidir. İklim krizi ile ilgili doğrulanmış ve tarafsız bilgiler, gazetecileri, bilim insanlarını ve aktivistleri bir araya getirerek kamuoyuna iletilmektedir. Böylelikle medya, iklim krizi ile kamusal söylemin sorumlu olarak şekillendirilmesinde hayati bir rol oynayarak insanların kendileri, çocukları ve yaşamın geleceği için istedikleri yeşil ve sürdürülebilir geleceği harekete geçirmelerine olanak tanımaktadır (cdnee.org, 2021). Bunun için, alanda uzmanlaşmış iklim habercilerine ihtiyaç duyulduğu ve medyanın iklim krizi haberlerini kamuoyunun gündemine taşımasının önemli olduğu görülmektedir. Özellikle teknolojik ilerlemelerin hız kazanmasıyla gelişen internet, yeni medya ortamını yaratmış ve daha geniş kitleleri etkileme gücü kazanmıştır.

Yeni medya gibi yeni bir alan olan iklim haberciliği de yeni medyada alternatif habercilik anlayışı olarak internet haber siteleri aracılığıyla iklim krizinin etki ve sonuçlarını ürettiği haberlerle kamuoyuna ulaştırmaktadır. Özellikle çevre ve iklim haberciliği bağlamında tematik yayın yapan alternatif medya organları, kurum ve kuruluşları yeni medyanın sağladığı etkileşim unsurunu iklim krizinin aşılması sürecinde toplumları bir araya getirmede ve siyasi aktörleri harekete geçirmede kullanmak konusunda ana akım medyaya göre daha avantajlı durumdadır.

Bu bağlamda, Cengiz'e (2023), göre iklim haberciliği; iklim krizinin nedenlerini, etkilerini ve gelecek için taşıdığı olası riskleri kamuoyuna, haberler, bilimsel raporlar ve araştırmalar ile ileten ve toplumu bu konuda bilgilendiren uzmanlık alanıdır. İklim haberciliğinin aynı zamanda iklim krizi ile ilgili tüm toplumsal dinamikleri uyarma konusunda da önemli bir rolü vardır. (Cengiz, 2023, s.126). Böylelikle medya konu hakkında bilgilendirme, eyleme geçirme ve farkındalık yaratma gibi işlevleri de yerine getirmiş olacaktır.

Araştırmaya konu olan iklim haberciliğinin ve iklim krizi haberlerinin ana akım ve alternatif medyada nasıl sunulduğu, haberlerin kamuoyunu iklim krizi konusunda nasıl bilgilendirdiği, sunulan haberlerde iklim krizine yönelik çözüm arayışlarına yer verilip verilmediği ve iklim krizi haberlerinin medyanın gündemindeki güncelliğini ortaya koymak, araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'de yeni medyada alternatif

habercilik yapan “iklimhaber.org” ve “yesilgazete.org” ile ana akım medyada habercilik yapan “Hürriyet” ve “Sabah” gazetelerinin internet sitelerinde iklim krizi ile ilgili yayınlanan haberlere yönelik içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

LİTERATÜR TARAMASI

Günümüzde çevre sorunlarına duyarlı bir habercilik anlayışı ile hareket eden, bu amaç doğrultusunda, çevre sorunları odaklı bilimsel çalışmaların içeriklerinin yayınlanması, sorunların çözümü için insanların bir araya gelerek örgütlenmelerinin teşvik edilmesi ve bu konuda medyanın gücünden faydalanılması giderek artan bir ivme kazanmaktadır. Yapılan araştırmalar iklim değişikliği konusunda kamuoyunu bilgilendiren araçların başında medyanın başat bir rol oynadığını göstermektedir. Bu bölümde yakın tarihli alana yönelik yapılan farklı yöntem ve tekniklere dayalı analizler içeren araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir.

Boykoff, M. T., & Yulsman, T. (2013), “Political economy, media, and climate change: sinews of modern life” adlı makalesinde, daha fazla iş yükünden ve uzman bilim gazeteciliğindeki azalmalardan dijital yeniliklere ve yeni medya örgütsel biçimlerine kadar çağdaş siyasi ekonomiyi, iklim değişikliğinin medya tarafından ele alınmasıyla ilişkili olarak incelemiştir. iklim değişikliğinin medya temsillerinin zaman içinde nasıl değiştiğini ve özellikle dijital medyanın yükselişinin iklim kapsamını nasıl yeniden şekillendirdiğini araştırmışlardır. Willig, I., Blach-Ørsten, M., & Burkal, R. tarafından 2024 yılında gerçekleştirilen, Danimarka kamuoyunun temsili bir örneğine iklim haberciliği hakkındaki görüşlerinin sorulduğu “What is ‘Good’ Climate Journalism? Public Perceptions of Climate Journalism in Denmark” adlı çalışmada, iklim değişikliğinin kamuoyunun gündeminde yer aldığını ancak iklim haberciliğinin iyileştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya göre, kamuoyunun iklim gazeteciliğine ilişkin algıları ve beklentileri hakkındaki bilgi oldukça sınırlıdır. Sonuçlar, katılımcıların çoğunun iklim haberciliğini önemli bulduğunu, fakat genel gazetecilikten daha az güvenilir bulduğunu göstermiştir. Danimarka örneği, iklim haberciliğinin günlük yaşamda iklim değişikliğiyle nasıl başa çıkılacağı konusunda

rehberlik ve çözüm sağlayıcı olarak işlev görmesi ve uzmanlara daha fazla alan tanırken siyasi görüşlere daha az odaklanması gerektiğini göstermektedir. Ytterstad ve Bødker tarafından 2022 yılında yapılan “Climate change journalism in Norway—Working with frequency around the “Green Shift” adlı çalışmada ise, yeşil dönüşüm teriminin 2015 yılında gazeteci Anders tarafından Norveç’te tanıtılmasının ardından kültürel, sosyal ve politik açıdan giderek daha fazla ilgi gören bu terimin kökenleri araştırılmaktadır. Araştırmanın örneklemini Harvest (2013-) ve Naturpress (2016-) seçilerek tarihsel söylem analizi yöntemi uygulanmıştır. Çalışmada, editörler ile yapılan röportajlara, gazetecilik çıktılarına ve bağlamsal materyale dayandırarak, yavaş, düzensiz, küresel ve kısmen görünmez iklim değişikliği sürecinin yeşil dönüşüm kavramı aracılığıyla nasıl farklı bir zamansal çerçeveye kavuşturulduğu gösterilmektedir. Schafer ve Painter’ın 2021 yılında gerçekleştirdikleri “Climate journalism in a changing media ecosystem: Assessing the production of climate change-related news around the world” adlı çalışmada da iklim gazeteciliğinin örgütsel yerleşiminin değiştiği, uzman muhabirlerin sayısının azlığı ve daha zorlu koşullar altında çalıştığı, iklim gazeteciliğinde uzmanlaşmış çevrimiçi haber medyası ve niş sitelerin ortaya çıktığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Appelgren ve Jönsson tarafından 2021 yılında gerçekleştirilen “Engaging citizens for climate change—challenges for journalism” adlı çalışmada ise İsveç kamu hizmeti veri gazeteciliğinde iklim değişikliği raporlamasının içeriği ve üretimi araştırılmaktadır. Çalışmanın sonuçlarına göre, motivasyonel çerçevelenimin yalnızca iklim değişikliğiyle ilgili kamuoyunun katılımını artırmanın bir yolu olarak bir dereceye kadar kullanıldığı, bilim iletişimi ve veri gazeteciliği uygulamaları arasında da bir birleşme olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca editörlerin kamuoyunu dahil etmekten çok eğitmeye ve farkındalık yaratmaya odaklandıkları ve nesnellik ideali tarafından yönlendirildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ejaz, W., Ittefaq, M., ve Arif, M., (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da bilim insanları iklim değişikliğini azaltmada medya ve iletişimin rolü konusuna odaklanmışlardır. Pakistan’da iklim içeriğini şekillendiren farklı etki seviyelerini ortaya koymak adına etki hiyerarşisi modelini kullanmışlardır. Çalışmada

muhabirlerin iklim değişikliğiyle ilgili yanlış bilgilerle başa çıkma deneyimlerini, çalışmalarını etkileme yeteneğini ve buna karşı koymak için gerçek kontrol araçlarını kullanma algılarını açıklanmıştır. İklim gazetecisi olan 21 kişiyle yapılan röportajlara dayanan sonuçlar, bireysel düzeyde uzmanlık ve eğitim eksikliğinin çevre sorunlarıyla ilgili haberlerini etkilediğini göstermektedir. Ayrıca, muhabirler reklam verenlerin ve şirketlerin çevre sorunlarıyla ilgili haberlerini önemli ölçüde etkilediğini vurgulamışlardır. Türkiye’de iklim haberciliği konusunda yapılan çalışmalara bakıldığında, Dağlı N. (2012) Haber Üretim Sürecinde “Bireysel Yarar/Toplumsal Yarar” Çelişkisi: Türkiye’de Çevre Haberi Yazan Gazeteciler Örneği adlı çalışmada çevre haberi yazan 10 gazeteci ile derinlemesine görüşmeler yaparak bu alanda yaşanan sorunları belirlemiştir. Demircan, M., ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen “Gündem Belirleme Modeline Göre Yazılı Basındaki İklim Değişikliği Haber ve Köşe Yazılarının Analizi” başlıklı çalışmada Temmuz-Aralık 2016 tarihleri arasında yazılı basında çıkan haberler ve köşe yazılarına içerik analizi yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda, medyanın iklim değişikliğine yönelik toplum üzerinde olumlu etkileri olduğu vurgulanmakla birlikte gazetecilere yönelik eğitimlerin verilmesi önerilmektedir. Şahin, Ü., ve Üzelgün, M. A. (2016), “İklim Değişikliği ve Medya” çalışmada medyanın, sonuçları açısından belirsiz ve hızlı politik kararlar almayı gerektiren iklim değişikliği konusunu, kamuoyunun gündemine taşımada önemli rol üstlendiğini belirtmektedir. Türkiye’deki medya kuruluşlarında yöneticilik yapan gazetecilerle mülakatlar yapılarak yola çıkan bu araştırma sonucunda; iklim değişikliğinin okur ve izleyici kitleyi daha az ilgilendirdiği için ticari kaygılar yaratan bir konu olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca çalışmada iklim değişikliğinin savaş, terör, diğer siyasi ve toplumsal olayların her zaman daha ön planda tutulduğu tespit edilmiştir. Çelik ve Hepkon’un (2022), “İklim Değişikliği ve Medya: Greta Thunberg’in “Yılın İnsanı” Seçilmesinin Ana Akım Medyada Ele Alınışının Analizi” adlı araştırması, küresel ısınmanın sonucu olarak ortaya çıkan iklim değişikliğinin, ulusal basında nasıl çerçevelendiğini ortaya koymaya çalışmıştır. Araştırmada, iklim değişikliği mücadelesi nedeniyle 2019 yılının Aralık ayında Time dergisi tarafından yılın insanı seçilen

Greta Thunberg’e ilişkin yazılı basında çıkan haberler üzerinden içerik analizi yapılmıştır. Şahin, M. tarafından 2020 yılında gerçekleştirilen “İklim Değişikliği ve Bilim Gazeteciliği: Avustralya Yangınları Haberlerinde Bilim İzi” adlı çalışmada da Türkiye’de en çok ziyaret edilen ana akım gazetelerinin internet portallarında Avustralya Yangınları’nın medyada temsil edilme biçimi araştırılmıştır. Özge Cengiz ise 2023 yılında gerçekleştirdiği “Türkiye’de İklim Haberciliği: Kuraklık Haberleri Üzerine Bir İçerik Analizi” başlıklı çalışmada, Türkiye’de iklim haberciliğinin uygulanma biçimi kuraklık haberleri üzerinden incelenmiştir. k kuraklıkla ilgili haberlerde iklim krizinin ve insan faaliyetlerinin etkisi araştırılmıştır. Emrah Budak ise 2023 yılında yayınladığı “İklim Krizi Çağında Çevre Haberciliği” adlı kitabında, iklim krizinin etkileri ve çevrenin korunması konusunda toplumsal farkındalığın oluşturulması için medyanın üzerine düşen görevi ne ölçüde yerine getirdiğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu bağlamda, küresel alan ve Türkiye’de çevre haberciliğinin tarihsel gelişimi ile çevre haberciliğinin yaşadığı sorunlar ve çözüm önerileri ele alınmıştır (Budak, 2023). Bu çalışmanın alanyazında örnek olarak verilen diğer çalışmalardan farkı ise iklim krizine yönelik haberlerin ana akım ve alternatif medya özelinde analiz edilmesidir. İklim krizi haberlerinin her iki medya ortamında, sunum biçimi, görsel materyal tercihi, iklim krizinin haberlerde hangi boyutlarda ele alındığı içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ve İKLİM KRİZİ

Dünya üzerinde hissedilir ve gözle görülür düzeye gelen iklimsel değişimler canlı yaşamını ve gezegeni değiştirmektedir. Küresel iklim değişikliği, doğal değişkenler ve özellikle Sanayi Devriminden sonra insan faaliyetlerinin etkisiyle dünya üzerinde meydana gelen hava olaylarının ve doğal canlı yaşamının yanı sıra insanların sosyal, siyasal ve ekonomik etkinliklerini de süreç içinde dönüşüme uğratmaktadır.

Beklenmedik anlarda yağan sağanak yağmurların kentleri sel altında bırakması, kışları beyaz kar örtüsü ile kaplanan kentlerde artık kar yağışlarının görülmemesi ve mevsiminden önce açan bahar çiçeklerinin kış mevsiminde açmaya başlaması gibi hava olaylarında meydana

gelen bu değişimlerin aslında birer olağan hava olayı değil de iklimde yaşanan değişimlerin habercisi olduğu görülebilmektedir.

Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne (2002), göre, “iklim değişikliği, atmosferin yapısını direkt veya farklı nedenlere bağlı olarak tahrip eden insan faaliyetleri ve benzer zaman dilimlerinde meydana gelen doğal iklim değişiklikleridir”. Türkeş'e (2008) göre, İklimsel değişebilirlik, iklim sistemi içerisindeki doğal iç süreçlere ya da doğal kaynaklı dış zorlama etmenlerindeki değişimlere bağlı olarak oluşmaktadır. İklim değişikliğinin iç nedenleri, atmosferin bileşimindeki ve yerkürenin yüzey özelliklerindeki doğal ya da insan kaynaklı önemli değişiklikleri içerir. Örneğin, insan etkinlikleri sonucunda atmosfere salınan sera gazları ve aerosoller ile volkanik püskürmeler başlıca içsel süreç ve etmenlerdir. İklim değişikliğinin potansiyel ‘dış’ nedenleri, temel olarak Yer kabuğundaki levha hareketlerini Güneş etkinliklerindeki ve Yerküre ile Güneş arasındaki astronomik ilişkilerdeki değişiklikleri içerir (Türkeş, 2008, s.26-27).

Sanayi Devriminden Küresel İklim Krizine

Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) 2014 yılında yayımlanan 5. Değerlendirme Raporu'nda vurgulanan iklim değişikliğine neden olan faktörün insan faaliyetleri olduğu konusu, Ağustos 2021'de yayımlanan 6. Değerlendirme Raporu Çalışma Grubu I Raporu'nda da tekrar ifade edilmiştir. Bu doğrultuda, günümüzde yaşanan iklim değişikliği “antropojenik (insan kaynaklı)” iklim değişikliği olarak da belirtilmektedir (IPCC, 2014; 2023). Küresel düzeyde karbondioksit (CO₂) emisyonlarının yüzde 75'i şehirlerde meydana gelen faaliyetler tarafından üretilmektedir. Bu etkinlikler arasında fosil yakıt kullanan ulaşım, inşaat, sanayi ve diğer sektörler için enerji üretimi ve tüketimi bulunmaktadır (UNEP, 2022). Sera gazları azaltılmazsa, 2050 yılına kadar dünya yaşanmaz hale gelecektir. Fosil yakıtların (petrol, kömür vb.) yakılması, sanayi, ulaşım ve enerji kullanımı vb. sera gazlarının temel kaynağıdır (Bozoğlu, 2019).

Görüldüğü üzere, küresel iklim krizini tetikleyen doğal ve beşerî etkenler vardır. Doğal süreçlerin yanı sıra sanayileşmeyle birlikte artan insan faaliyetleri sera etkisini artırarak küresel ısınmaya sebep olmakta ve iklim krizi sürecini hızlandırmaktadır. İklim değişikliği ve beraberinde getirdiği etkiler, Dünya sisteminin çeşitli bileşenleri arasında ve içinde gerçekleşen karmaşık

süreçlerin bir sonucudur. Aşırı sel baskınlarından zararlı kuraklıklara ve sıcak hava dalgalarına, şiddetli fırtınalardan yükselen deniz seviyelerine kadar sonuçları ağır olabilecek etkenlerdir (Slingo ve Slingo, 2024).

İklim Krizinin Olası Etkileri

Küresel iklim krizinin dünya çapında ve yerel anlamda pek çok potansiyel etkiye sahip olduğu görülebilmektedir. Sıcaklık artışlarında hissedilir derecede yükselmeler, büyük orman yangınları ve kuraklaşan tarım alanları, buzul erimeleriyle deniz seviyelerinde artış, temiz su kaynaklarında azalma ve bunlara bağlı göçler iklim krizinin yarattığı başlıca sorunlardır. Bunların yanında sosyal ve ekonomik alanda da iklim değişikliklerine bağlı etkilerin olması kaçınılmazdır.

Sıcaklık Artışları: Küresel ısınmanın en önemli sebebini oluşturan sera gazı etkisiyle atmosfer ısınmakta ve yeryüzünde sıcaklık artışları yaşanmaktadır. Endüstri öncesi döneme göre birçok bölge çoktan 1,5 °C ısınmış olsa da dünyanın çeşitli bölgeleri çeşitli ölçülerde ısınmıştır. Küresel ısınmanın daha sık ve daha büyük sıcaklık dalgalarına neden olacağı tahmin edilmektedir (Buis, 2019).Türkiye'de de sıcaklıkların artmaya devam ettiği gözlenmiştir. Antropojen kaynaklı sera gazı salımının artışı sonucunda dünyada yaşanan sıcaklık artışı ve iklimde meydana gelen değişimler somut birer gerçektir.

Ormansızlaşma: Ormanlar dünyanın en önemli yaşam varlığıdır. Hem canlılar için oksijen kaynağı, hayvan türleri için yaşam alanıdır hem de sosyal olarak turizm ve ekonomik değeri vardır (Doğan ve Tüzer, 2011, s. 31). Ormanların yok edilmesi ile iklim değişikliği arasındaki uzun vadeli ilişki, ülkedeki ağaçların kesilmesinin zamanla ortalama sıcaklık değişiminde artış veya azalışlara yol açacağı, bunun da yükselen deniz seviyeleri, daha yoğun sıcak hava dalgaları, küçülen buzullar ve bitki ve hayvan yaşam alanlarında değişikliklere yansıtacağı ve sonuçta artan yoksulluk, mahsul kıtlığı, gıda güvensizliği gibi genel ekonomik, sosyal ve çevresel sorunları tetikleyeceği anlamına gelmektedir (Leon vd, 2022, s. 6-7).

Kuraklık, Çölleşme ve Su Kaynaklarında Azalma: Kuraklık, genellikle düşük yağışlar ve yüksek sıcaklıklar nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Bunun bir sonucu olarak, ortamdaki su miktarı sürekli olarak azalmaktadır. Bu, hidrolojik, tarımsal ve sosyoekonomik açıdan ekosistemi ve üzerinde yaşayan canlı yaşamı üzerinde çok yönlü olumsuz etkiler yaratmaktadır (İrcan, 2020, s.8). Falkenmark indeksine göre Türkiye hala "su sıkıntısı

olan" bir ülkedir. 2030 yılında nüfus 100 milyona ulaşacağı tahmin edildiğinden, kişi başına yılda 1.120 m3 su gerekeceği tahmin edilmektedir (ekoic.com, 2020).

Buzul Erimleri ve Deniz Seviyelerinde Yükselme: Buzullar ve karla kaplı alanlar, iklim değişikliğinin fark edilmesi için önemli göstergelerdir. Bilim insanlarını en çok endişelendiren husus üç ana buz tabakasına hapsolmuş suyun çok büyük miktarda olmasıdır. Bunlardan ilki, deniz seviyesini yaklaşık 7 metre yükseltebilecek olan Grönland Buz Örtüsüdür. Eğer Grönland Buz Örtüsü tamamen erirse deniz seviyesi 7 metre yükselecektir. Endişenin diğer kaynağı ise deniz seviyesini 5 metre yükseltme potansiyeline sahip olan Batı Antarktika Buz Örtüsüdür. Antarktika Buz Örtüsü aslında çok daha büyük miktarda su içermesine karşın buradaki buz çok daha soğuk olduğundan önümüzdeki yüzyıllar boyunca erime riski bulunmamaktadır (Nordhaus, 2020).

Doğal Çevre ve Canlı Türlerinde Yok Oluşlar: İklim değişikliği, doğal biyolojik çeşitliliğin azalması başta olmak üzere insanlığı tehdit eden çok sayıda ekolojik felaketle karşı karşıyadır. Doğal kaynakları koruma konusunda uzman biyologlar, iklim değişikliği ve diğer insan etkilerinin önümüzdeki yüz yıl içinde çok daha ciddi sorunlara yol açabileceği konusunda uyarılmaktadır (Nordhaus, 2020).

İklim Göçü: İklimin belli bir bölgede önemli ölçüde değişmesi sonucu aşırı sıcaklar, kuraklık, su kaynaklarında kıtlık ve buna bağlı salgın hastalıklar, deniz seviyelerinde artışla beraber kıyı şeritlerinde oluşabilecek kayıplar ve taşkınlar gibi etkenler iklim göçüne sebep olan başlıca faktörlerdir. İklim değişikliği, insanların yaşadıkları bölgelerden ayrılıp göç etmelerine sebep olmaktadır. İsviçre merkezli İç Göç İzleme Merkezi (IDCM) tarafından yayınlanan bir rapora göre, sadece 2018 yılında 144 ülkeden 17,2 milyon insan doğal felaketler nedeniyle göç etmek zorunda kalmıştır. Türkiye'de iklim ve afetler nedeniyle göç oranı daha düşük olsa da bu sebeplerden son 10 yılda 275 bin 313 kişi göç ettiği belirtilmektedir BM Kalkınma Programı ve araştırmalara göre 2050 yılına kadar 250 milyon insan iklim göçmeni olabilir (T24.com.tr).

Ekonomik Etkiler: İklim değişikliği, ekonomiler için kritik olan enerji, turizm ve tarım sektörlerini önemli ölçüde etkilemektedir. Dünya çapında ılıman bir iklim değişikliğinin tarım ve turizm üzerinde başlangıçta olumlu etkileri beklenilse de bazı bölgelerde olumsuz etkileri olacaktır. Bu durum kesinlikle istihdam

seviyesini olumsuz etkileyecektir (Başoğlu, 2014, s. 179). İklim değişikliğinin ekonomik etkilerinin sektörler üzerindeki durumuna bakıldığında ise daha somut biçimde etkilerin hissedildiği bazı sektörler öne çıkmaktadır. Bu sektörlerden başlıca olanları inşaat sektörü, tarım ve gıda sektörü, tekstil ve hazır giyim sektörleri, turizm sektörü ve ısıtma-soğutma sektörleri olarak belirginleşmiştir (Özdemir, 2008, s. 146).

İklim değişikliği tüm dünyada etkisini göstermektedir. Bu konu hakkında bilim insanları ve politikacılar kadar medyaya da önemli bir görev düşmektedir. Çalışmanın kapsamı itibarıyla bu süreçlere dahil görülen medya, iklim değişikliği ve etkilerini kamuoyunun gündemine taşıması açısından en önemli güç konumundadır. Günümüz teknolojik gelişmeleri ile yeni medya olarak dönüşüme uğrayan medyanın, iklim değişikliği konusunu ele alış biçimleri iklim krizinin olası etkilerini oluşturan bu temel faktörler bağlamında sorgulanmıştır. Bu faktörlerin ana akım ve alternatif medya tarafından ele alınış biçimleri ve konularda kamuoyunu bilgilendirme düzeyleri araştırmanın uygulama bölümünde analiz edilerek iklim haberciliğinin Türkiye'deki durumu anlaşılmaya çalışılmıştır.

YENİ MEDYA

Yeni medya, dijital teknolojilerin ve internetin ortaya çıkmasıyla dönüşen medya türlerini ifade eder. İnternet ve diğer dijital iletişim araçlarının kullanımıyla ilgili olanakların getirisiyle içerik üretimi, dağıtımı ve tüketimi süreçlerindeki tüm değişiklikleri kapsar.

Yeni medya düzeni ağ tabanlı, sınırsız, açık ve merkezsizdir. Yeni medya öncelikle farklı ve etkileşimli ortamları bir araya getirir ve yeni medya bazen "çoklu ortam" olarak da bilinir (Dilmen, 2007, s. 115). Geleneksel medyadan farklı olan yeni medya ses, görüntü ve veri içeriklerini bir araya getirerek etkileşim öğelerini içermektedir (Aydoğan ve Kırık, 2012, s. 59).

İletişim alanındaki teknolojik anlamdaki ilerlemeler özellikle 20. yüzyılın sonlarından itibaren kamuoyu üzerinde olduğu gibi medya ve haberlerin üretim süreçlerinde de dönüşümlere neden olmuştur. Bu gelişmelerin öncüsü olarak internetin kullanımı ve hızla yayılması yeni medya alanını ortaya çıkarmıştır. Konvansiyonel medyadan farklı olarak internet tabanlı medya yapılanmalarını tanımlamak için "yeni medya"

terimi kullanılmaktadır. Bu kavram, bilgi ve iletişim teknolojilerini kapsayan, sosyal bağlamları, iletişim becerilerini geliştiren cihazları, bu cihazlar kullanılarak gerçekleştirilen iletişim etkinlikleri ve pratiklerini ve bu cihazlar kullanılarak gerçekleştirilen pratikler üzerine kurulu sosyal düzenlemeler veya örgütlenmeleri kapsamaktadır (Lievrouw ve Livingstone, 2007 akt. Bayraktutan, 2014). Yeni medya, bilinen tüm farklı ortamları bir araya getirme yeteneğine sahiptir. Çoklu ortam veya "multimedya" olarak bilinir. Bu özellik, metin, durağan görüntü, hareketli görüntü ve ses gibi ortamların bir araya gelmesiyle oluşur (Dilmen, 2007, s. 115).

Alternatif Medya Kavramı

Televizyon, gazete ve radyo gibi konvansiyonel medya kuruluşlarının yanı sıra, yaygın medyaya karşıt birçok platform olarak ortaya çıkan alternatif medya, haber ve bilgi akışını ele alırken geleneksel medyadan farklı bir yaklaşım benimsemektedir.

Bailey'e vd, (2007) göre alternatif medya, geleneksel medya kuruluşlarının dışında, farklı bir perspektif sunarak genellikle bağımsız biçimde işleyen medya platformlarıdır. Alternatif medyada, haberler ve bilgiler sunulurken çoğunlukla ana akım medyanın yaygın olarak benimsediği politik, ekonomik veya ideolojik yönelimlerden farklı bir yaklaşım sergilenir. Alternatif medya platformları hem daha çoğulcu hem de daha çeşitli haber akışı sunar. Belirli bir ilgi alanına veya konuya odaklanan alternatif medya çevre sorunları, insan hakları, hayvan hakları, feminizm gibi konularda uzmanlaşmış medya platformlarına sahiptir (Atton, 2002 akt. Bailey; Cammaerts; Carpentier, 2007). Alternatif medyanın en önemli ayırt edici özellikleri arasında eşitlikçi ve katılımcı bir yapıya sahip olmak, toplumsal sosyal sorumluluk bilincinin yayıncılık politikalarına yansımaları, geleneksel medya yapılanması içinde kendine yer bulamayanların sesi olması gibi nitelikleri sayılabilir. "Alternatif olmak", sadece ürünün radikal veya farklı olması değil, aynı zamanda üretim süreçlerinin ve diğer yöntemlerin de farklı olması anlamına gelir. Bu nedenle, hegemonik üretim tarzına ve ana akım medyanın hakimiyetine karşı tehdit unsuru olabilmek ve özgürlükçü bir yaklaşımla mücadele edebilmek önem taşımaktadır (Taylan, 2012, s. 22).

Türkiye'de geleneksel medya organlarında iklim haberciliğini, çevre kategorisi altında işleyen medya

kuruluşları olduğu gibi, bu konuyu haber olarak kategorize eden kuruluşlar da bulunmaktadır. Alternatif yayıncılık yapan dijital haber organları ve kar amacı gütmeyen kuruluşlara bakıldığında ise Açık Radyo, Gezegen24, K2, GAİA Dergi, Tohum Toprak, İklim Haberciliği Ağı, İklim Gazetesi, Yeşilist, Yeşil Gazete, İklim Haber, EKOIQ, Greenpeace Türkiye ve TEMA Vakfı gibi platformlar öne çıkmaktadır (Budak, 2023, s. 94-96).

İKLİM HABERCİLİĞİ

1980'li yıllardan itibaren iklim değişikliğine ilgi artmıştır. Uluslararası politikada iklim değişikliğinin getirdiği tehlikelerin kabul edilmesi, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) kurulması ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi medyanın iklim krizi konusunda daha fazla haber yapmasını sağlamıştır. Böylece, iklim haberciliği alanında uluslararası düzeyde ilerleme hem konferanslar hem de IPCC raporları dahil olmak üzere bilimsel araştırmaların artışı ve bu araştırmaların takip edilmesi ve duyurulması yoluyla gerçekleşmiştir (Brüggemann, 2017b). Yeni bir uzmanlaşma alanı olarak ortaya çıkan iklim haberciliği, iklim değişikliğinin nedenleri, sonuçları ve etkilerini araştırır. Aynı zamanda bilimsel çalışmalar ışığında iklim değişikliklerini raporlaştıran, iklim krizinin yol açtığı/ açabileceği riskleri ve sonuçları kamuoyu ile paylaşan, krizin toplum üzerindeki etkilerini aktaran, aynı zamanda iklim değişikliğini azaltma veya ona uyum sağlama yollarını ortaya koymaya çalışan, böylece iklim krizi ile ilgili kamuoyu tartışmalarına katkıda bulunan bir gazetecilik türüdür.

Küresel iklim değişikliği ve bunun yarattığı sorun insanlığın yüz yüze kaldığı en büyük zorluklardan biri olmasına rağmen birçok insan tarafından öncelikli ilgi alanı olarak görülmemektedir. Toplumun iklim krizi konusundaki bilgi düzeyi ise büyük ölçüde haber medyasından gelmektedir. Schafer ve Painter'a (2020) göre medya bireylerin, kuruluşların ve toplumun iklim değişikliğini nasıl anladıkları ve iklim değişikliğini nasıl değerlendirip buna göre hareket ettikleri konusunda oldukça önemlidir. Medya, iklim değişikliğinin anlamının üretilmesi, yeniden üretilmesi ve dönüştürülmesinde önemli bir aktördür. Bu nedenle medyada iklim değişikliği konusundaki haber

içeriklerinin arkasında bulunan üretim süreci olarak iklim haberciliği, giderek artan ve bilimsel ilgi gören önemli bir nesne haline gelmiştir (Schafer ve Painter, 2020, s. 5). İklim haberciliği, çevresel tahminleri ve bilimsel verileri kapsamanın yanı sıra iklim zirveleri ve sözleşmelerinden raporları da içerir ve böylece iklim kriziyle ilgili kamuoyu tartışmasına katkıda bulunur. Bu nedenle birer kamu gözlemcisi olarak görev yapan iklim habercileri farkındalığı arttırmak, çözümleri savunmak ve iklim krizinin üstesinden gelmenin yollarını bulmak için çevre bilimcileri ve aktivistleri ile güçlerini birleştirmektedir.

Kamusal alanda, kitle iletişim araçları aracılığıyla yapılan iletişimler, bilim-politika etkileşimlerinin resmi alanları ile günlük yaşamlarımız arasında bir köprü sağlamaktadır. Gerçekte, çok az insan gününün bir kısmını en son hakemli araştırmaları inceleyerek geçirmektedir. Bunun yerine, vatandaşlar daha düzenli olarak kitle iletişim araçlarına yönelmektedir. Kitle iletişim araçları, insanların günlük gerçekliklerinde ve deneyimlerinde ve bunların bilim, politika ve kamu aktörleri arasında uzaktan tartışılma biçimlerinde önemli roller oynamaktadır. Sivil toplumdaki insanlar, bilim, yönetim ve toplumla ilgili birçok karmaşıklığı yorumlamak ve anlamlandırmak için medya temsillerine güvenmektedir. Dahası, medya mesajları, günümüzün sorunları, problemleri ve zorlukları hakkındaki kamu söylemine dönüşen şeyin kritik girdilerini oluşturmaktadır (Sklair ve Boykoff, 2019, s. 2).

Brüggemann (2017b), iklim değişikliğinin hem geleneksel hem de dijital medyada yeterince duyurulmadığına dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, çevrimiçi medya iklim haberciliğini çeşitlendirmektedir. Yeşil Gazete ve İklim Haber internet gazeteleri de Türkiye’de bu çerçeveye örnektir. Bu bağlamda hem ana akım hem de alternatif medyada iklim haberciliğinin profesyonel bir şekilde gerçekleşmesi sürdürülebilir iklim haberciliğinin benimsenmesinde rol oynamaktadır (Cengiz, 2023, s. 118). Antilla’ya göre (2005) İnternet gazeteciliğinin yaygınlaşması, iklim değişikliği ve iklim krizi ile ilgili kamusal söylem ve politika yapımlarını önemli ölçüde etkilemiştir. İnternet haberciliği, çeşitli ve bağımsız fikirler için bir platform sağlayarak iklim değişikliği hakkında daha fazla insanın farkındalığını artırmaya ve iklim değişikliğinin karmaşık siyasi ve bilimsel yönleri hakkında

kamuoyunun farkındalığını ve katılımını artırmaya yardımcı olmaktadır (Antilla, 2005).

İklim sorununun ve bu bağlamdaki tüm konularının ele alınarak haberleştirilmesi iklim haberciliğinin konusunu oluşturmaktadır. Bu haberler, krizin nedenlerine, olası etkilerine ve sonuçlarına odaklanan bilgi, belge, açıklama ve olayları kapsamaktadır. İklim haberciliği uzmanlık gerektiren bir gazetecilik alanıdır ve bu nedenle, iklim ve çevre ile ilgili konularda uzmanlaşmış bir çevre gazeteciliğinden de bahsedilmektedir. Şahin ve Üzelgün (2017) iklim krizi gibi çevresel sorunlara ilişkin bilimsel bilginin zor kavranır bir yapıda olması uzak ve geleceğe dair bir sorun olacak görülmesinin de sorunların uzman kişilerce haberleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar (Şahin ve Üzelgün, 2017, s.13).

Happer ve Philio (2016), kısa sürede tüm sorunlara yönelik farkındalık oluşturma mümkün olamayacağını ama öncelikli olarak iklim krizinin ivedilikle çözüme ulaştırılmasının, kamuoyunun derhal bu konuda bilinçlendirilmesinin ve çözüm sürecinde aktif rol oynamaları gerektiği konusuna vurgu yapmışlardır (Happer ve Philo, 2016, s. 47). Kitle iletişim araçlarının da toplumsal yaşamdaki önemi göz önünde bulundurulduğunda bu anlamda başat bir rol oynamaktadır.

Bu bağlamda medyanın bilgi vermek, eğitmek, tartışma platformu yaratmak, kamuoyu oluşturmak vb. işlevleri ile iklim krizi konusunda bilgi içerikli haber kategorilerinde özel alan açması, uzman kişilerin açıklamaları ve görüşlerine, bilimsel raporlara sıklıkla haberlerinde yer vermesi, iklim krizi ile mücadele odaklarına daha fazla yer ve zaman ayırması son derece önem arz etmektedir. Medyanın bu işlevleri yerine getirmesi toplumun çevreye karşı daha duyarlı bireylerden oluşmasına önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

Ekosfer Derneği kurucularından Özgür Gürbüz (2021), çözüm odaklı iklim haberciliği çerçevesinde, iklim krizi haberciliğinin felaket haberciliğine dönüştüğünü, ancak iklim krizi hakkında konuşurken bir yandan da çözümün konuşulması ve bu çözümün haberlerde yer alması gerektiğini belirtmektedir. Gürbüz, iklim haberleri yapmadan önce üç önemli noktaya dikkat çekmektedir:

- İklim haberi her şeyden önce bilim temelli olmalıdır
- İklim haberi veriye dayalıdır, dayanmalıdır.
- İklim haberciliği ve haberleri çözüm odaklı olmalıdır.

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, AB Bilgi Merkezleri ve Bilim Virüsü ortaklığında gerçekleştirilen AB-Türkiye İklim Elçileri Programı kapsamında yer alan İklim Haberciliği Atölyesinde iklim haberciliğinin gelişmesi önündeki engelleri Aslıhan Ardic Çobaner (2021) şu şekilde sıralamaktadır:

- İklim değişikliği, okuru veya izleyiciyi ya da "sokaktaki insanı" fazla ilgilendirmeyen, tiraj getirmeyen ve çok fazla düşünmeyi gerektiren bir konu olarak görülmektedir.
- Savaşlar, terör ve diğer siyasi ve toplumsal gelişmeler arasında iklim değişikliği önemsiz bir konu olarak görülmektedir.
- Yukarıdaki iki engel nedeniyle, iklim değişikliği uzak çevrede meydana gelen, çok ileri bir gelecekte oluşabilecek ve somut olmayan bir mesele olarak görülmektedir. Bu nedenle de iklim krizinin somut çıktıları ile güncel konularla arasında bağ kurmanın ve okurun ilgisini çekebilecek şekilde haberleştirmenin zorluğunu artırmaktadır.
- Medyada, haberin yayınlanmasından sorumlu eşik bekçileri başta olmak üzere, editöryal masada görev alan gazetecilerin çoğu iklim değişikliğini çevre haberlerinin bir alt başlığı olarak görmektedir.
- İklim değişikliği ile ilgili haberler genel olarak dış kaynaklı haber ajanslarından elde edilir ve bu haberler yerel halk için yetersizdir.
- Çobaner bu engelleri aşağıda sıralanan nedenlere bağlamaktadır.
- Aşırı hava ve iklim olaylarıyla ilgili haberler, iklim değişikliğinin medya gündemine gelmesine neden olan önemli sebepler arasında yer almasına rağmen, olayların iklim değişikliğine nasıl bağlantılı olduğuna dair yeterince bilgi verilmemesi.
- Uluslararası iklim konferanslarının daha ziyade

diplomatik ilişkiler bağlamında gündeme alınması.

- Türkiye'nin iklim politikalarındaki sınırlılıkları nedeniyle kamu kurumlarının medyanın iklim haberlerin önem vermesini sağlayacak gündemler yaratmaması ve teşvik etmemesi (Çobaner, 2021).

İklim krizine ilişkin bilgilerin medya aracılığıyla kamuoyuna aktarılması elbette halkın bu konuda bilinçlendirilmesi adına son derece önem taşımaktadır. İklim değişikliklerinde ve sonucunda iklim krizine evrilen süreçte, insanların yadsınamayacak etkilerinin olduğunun tartışılması bu krizin daha büyük yaşamsal sorunlara yol açmadan önlemlerin alınmasında bireylere, kurumlara düşen sorumlulukların neler olduğunun anlatılması noktasında medya başat rol oynamaktadır. Bu bağlamda iklim krizine yönelik verilen haberlerin hangi içerikler ve sunum biçimleri ile ele alındığının araştırılması bu konuda uzmanlaşmanın ileri boyutlara taşınması adına bir gerekliliktir.

YÖNTEM

Türkiye'de iklim haberlerinin ana akım ve alternatif medyada yer alışı biçimlerine odaklanan bu çalışmada iklim krizi haberlerinin yeni medya ortamında sunumu ve haberlerin güncelliği içerik çözümlemesi yöntemiyle incelenmiştir.

İçerik çözümlemesi iletişim içeriğinin, genellikle önceden belirlenmiş sınıflamalar (kategoriler) çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirilmesini sağlayan bir araştırma tekniğidir. İçerik, gazete haberleri veya yazıları olabileceği gibi televizyon haberleri, filmleri, radyo programları, sinema filmleri kısacası her türlü içerik olabilir (Geray, 2011).

Araştırmada, alternatif medya olarak seçilen iklimhaber.org ve yesilgazete.org "*iklim bilimi, iklim politikaları ve iklim ekonomisi, yeşil politika, doğal yaşam, iklim değişikliği*" (iklimhaber.org/hakkimizda/, yesilgazete.org/hakkimizda/) gibi konuları odağına alan yayın organları olduğu için tercih edilmiştir. Ana akım medyaya örneklem olarak belirlenen Hürriyet ve Sabah Gazeteleri ise araştırmanın yapıldığı 1 Ocak-31 Ocak 2022 tarihleri arasında en yüksek tiraja sahip olan gazetelerdir⁴.

Bu çalışma, iklim krizinin yeni medyadaki gündemine dikkat çekmek ve iklim krizine dair haberlerin sunum biçimlerini ortaya koymaya çalışmaktadır. İklim krizi haberlerinin medyadaki temsilini araştırmak ve bu temsilde haberlerin sunum biçimlerini, ne tür görsel materyallerin kullanıldığını ve haberlerde yer alan aktörlerin kimler olduğunu belirlemektir. Haberlerde iklim krizinin hangi boyutlarının, etki-sonuç-çözüm bağlamında, ele alındığını araştırmak ve bu yönüyle, kamuoyunu bilgilendirmeye ve bilinçlendirmeye yönelik ana akım ve alternatif medyada yer alan haber içeriklerinin nicel ve nitel çözümlemesinin yapılması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda; iklim krizi ile ilgili yayınlanan haberlerinin nicel ve nitel analizinin yapılabilmesi için öncelikle kodlama formu oluşturulmuştur. Kodlama formu, alanında uzman akademisyenden alınan geri bildirimler doğrultusunda, bir ön teste tabi tutulmuştur. Formun geçerliliği sınanmış ve güvenli hale getirilmiştir. Örneklemi oluşturan internet sitelerinde “İklim krizi” etiketi ile aranan haberler kodlama formuna bir araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Hazırlanan kodlama formu ile gazetelerde yer iklim krizi haberlerinin örneklemdeki dağılımı, haber sunum şekli, haberlerin düzenlenme biçimi, haberleri destekleyen görsel materyaller, haberlerin aktörleri, haberlerin tonu gibi kategorilerle sorgulamalar yapılmıştır. Ayrıca çalışmanın kuramsal bölümünde ele alınan ve IPCC raporlarında vurgulanan iklim krizinin olası etkileri haberlerin ana teması bağlamında sorgulanmış, ana akım ve alternatif medyada hangi alt konu başlıkları ile yer aldıkları ortaya konulmuştur. Yapılan bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular hazırlanan tablolar ile yorumlanmıştır. Oluşturulan kodlama formunda iklim krizi haberlerinin medyadaki güncelliğine bakılmış; hava olayları, lider görüşmeleri, iklim zirveleri, iklim aktivizmi, BM raporları, uzman görüşleri olmak üzere hangi faaliyet alanları içinde yer aldığı belirlenmiştir. Faaliyet alanları içinde değerlendirilen haberler iklim değişikliği, küresel ısınma, su ve hava kirlilikleri, doğal afetler, doğal yaşamın korunması, iklim politikaları enerji sistemleri, biyolojik çeşitlilik, tarım faaliyetleri ve sağlık gibi temalar çerçevesinde incelenmiştir. Haberlerin aktörleri de uzmanlar, sivil

toplum kuruluşları, Türk hükümet temsilcileri, yabancı hükümet temsilcileri, resmî kurumlar, özel şirketler ve iklim aktivistleri olarak belirlenmiştir. Haberlerde kullanılan görsel materyaller fotoğraf, bilgi grafikleri, illüstrasyon, karikatür ve afiş olarak kategorilere ayrılıp fotoğraf kategorisi olay fotoğrafı ve temsili fotoğraf olmak üzere iki alt kategoride ele alınmıştır. Bu çalışmada, internet haber portallarında, 1-31 Ocak 2022 tarihinde yayınlanan 442 haber üzerinde içerik analizi yöntemi uygulanmıştır.

Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Haber portallarında iklim krizi kapsamında ele alınan temel konular ve farklılıkları nelerdir?
- Haber portallarında yer alan haberlerin haber kaynakları ve aktörleri alanda uzman kişilerden mi oluşmaktadır?
- Haber portalında yer alan haberler hangi temalara odaklanmaktadır? (Örneğin aşırı hava olayları, sıcaklık rekorları vb.)
- Haber portallarında yer alan haberlerde iklim krizinin etkilerine, sonuçlarına ve çözüm yollarına odaklanılmakta mıdır?
- Haber portallarında yer alan iklim krizi haberleri hangi düzenleme biçimi ile okuyucuya aktarılmıştır?

Ayrıca araştırma kapsamında Çevre Haberciliği kitabı yazarı akademisyen Doç.Dr. Emrah Budak ve Dünya Gazetesi Çevre Editörü Başak Nur Gökçam'ın iklim haberciliğinin dünyada ve ülkemizdeki seyri, sorunları ve çözümlerine yönelik görüşlerine başvurulmuştur. Bulgular bölümünde uzmanların görüşlerine yer verilmiştir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Ana akım medyada faaliyet gösteren Hürriyet.com ile Sabah.com ve alternatif medyada faaliyet gösteren iklimhaber.org ile yeşilgazete.org web sitelerinde yer alan haberlerin konu dağılımları araştırma kapsamında elde edilen literatür taraması sonucunda belirlenmiştir.

Tablo 1. İnternet Gazetelerinin Haber Sayıları

	İnternet Gazeteleri	Haber Sayıları
Ana Akım Medya	Hürriyet.com	57
	Sabah.com	104
Alternatif Medya	İklimhaber.org	83
	Yesilgazete.org	198
Toplam		442

Her haber sitesinde yer alan toplam 442 haber içerikleri bakımından, oluşturulan kodlama formu çerçevesinde ayrı ayrı incelenmiştir. Bu doğrultuda öncelikle, araştırmaya alınan dört gazetenin haber sayıları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ana Akım Medya ve Alternatif Medyada Haberi Destekleyen Görsel Materyallerin Dağılımı

	Ana akım Medyada	%	Alternatif Medyada	%
Temsili Fotoğraf	95	59	223	79,4
Olay Fotoğraf	60	37,3	38	13,5
Bilgi Grafikleri	1	0,6	14	5
İllüstrasyon	0	0	2	0,7
Afiş	5	3,1	4	1,4
Karikatür	0	0	0	0
Toplam	161	100	281	100

Alternatif medyanın temsili fotoğrafa daha çok yer verdiği görülmektedir. Ana akım medya gerçeği yansıtan haber fotoğrafı seçimini tercih etmiştir. Üretilen haberlerin anlık gelişmelerini politikacıların ve kurumların açıklamaları oluşturduğu için iklim krizine yönelik haber fotoğraflar yerine aktörlerin fotoğrafları tercih edilmiştir. Haber içeriklerinin kategorilerine bakıldığında ana akım medya daha çok ani gelişen hava olayları üzerinde durmaktadır. Alternatif medya ise konuların içerikleri bakımından daha çok bilgi verici niteliği dolayısıyla temsili fotoğraflardan yararlanmıştır. Bilgi grafiklerinin kullanımı ise alternatif medyada daha fazla tercih edilmiştir.

5 Haberlerin düzenlenme biçiminde yer alan olay haber; haberin oluşmasına olanak veren olay/olayların meydana gelmesidir. Haberlerin içeriğinde sıcak gelişmeler bulunduğu gibi, önceden planlanmış etkinlikler de yer alabilir. Örneğin iklim krizinin yaşandığı durumlar ya da konu ile ilgili düzenlenen etkinlikler bu kategoride değerlendirilmiştir. (“Tayland’daki petrol sızıntısı sonrası bölgede OHAL ilan edildi”, 31 Ocak 2022 Yeşil Gazete). Bilgi haber; haber konusuyla ilgili detaylı bilgileri içeren ve bu konuda uzman kişilerin açıklamalarına yer veren haber türüdür. (“Çevreci üretimde küresel hamle”, 31 Ocak 2022 Hürriyet). Araştırma haberde amaç örtülü bilgilere ulaşmak ve açığa çıkarmaktır. (“Yeni Çalışma: COP26’nın Sonuçları Yetersiz; Isınma Yüzyılın Sonunda 4 Dereceye Ulaşabilir”, 18 Ocak 2022, İklim Haber).

Derleme haber; değişik zamanlarda oluşmuş olayların farklı kaynaklardan elde edilen bilgiler ve belgeler ile bütünleştirilerek okuyucuya aktarılmasıdır. (“Son Yedi Yıl Açık Ara En Sıcak Yedi Yıl Olarak Kayıtlara Geçti”, 11 Ocak 2022, İklim Haber). Tematik haber; konusal bütünlüğü olan haberdur. Benzer konu ve içerikteki haberlerin bir bütünlük içinde değerlendirilmesidir. Örneğin iklim krizine yönelik hükümet yetkililerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve uzmanların değerlendirmelerinin bir bütünlük içinde aynı haberde konu edilmesi tematik habere örnek teşkil etmektedir. (“Antalya’da beş antik bitki koruma altına alındı”, 20 Ocak 2022, Yeşil Gazete). Öykü haber; özellikle son yıllarda okuyucu/dinleyici ve izleyiciyi etki alanına almak için haberin dramatize edilerek verme eğilimi güç kazanmıştır. Belirlenen tarih aralığında yayınlanan haberlerde bu kategoride herhangi bir habere rastlanmamıştır.

Tablo 3. Ana Akım Medya ve Alternatif Medyada Haberin Düzenlenme Biçimine⁵ Göre Dağılımı

	Alternatif Medya	%	Ana akım Medya	%
Basın Bülteni	96	34,6	60	37,3
Olay Haber	64	22,8	52	32,3
Bilgi Haber	58	20,9	26	16,1
Araştırma Haber	50	17,8	20	12,4
Derleme Haber	11	2,9	3	1,9
Tematik Haber	2	1	0	0
Öykü Haber	0	0	0	0
TOPLAM	281	100	161	100

Tablo 3 incelendiğinde; iklim krizine yönelik alternatif medyada toplam 281, ana akım medyada ise 161 haber yayınlanmıştır. Alternatif medyayı temsilen seçilen iklimhaber.org ve yesiligazete.org siteleri özellikle çevre haberciliği yaptığı için bu fark doğal bir sonuçtur. Haberlerin düzenlenme biçimi ise haber dağılımı ile paralellik göstermektedir. Fakat haberlerin düzenlenme biçimi kendi arasında karşılaştırıldığında öncelikleri bakımından farklılık göstermektedir. Örneğin, basın bültenlerinin her iki medya türünde de yüksek oranda kullanıldığı göze çarpmakta, bu durum bu tür haberlerin genel geçer bilgi ve duyurulara dayandığını göstermektedir. Olay haberlerinin de her iki medya tarafından sıkça kullanılması, iklim krizi konusunun somut olaylar üzerinden işlenmesine dikkat çekmektedir. İklim krizi haberlerinin medyada ele alınış biçimine yönelik görüşlerine başvurulmuş Dünya gazetesi Çevre Editörü Başak Nur Gökçam, medyada yer alan haber içerikleri ile ilgili şu açıklamaları yapmıştır. “Günümüzde hemen her şirket, dernek, kamu kurum ve kuruluşları sürdürülebilirlik, küresel ısınma, iklim değişikliği, iklim krizi gibi konulara yönelik çeşitli reklam kampanyaları düzenleyip, farklı konularda sosyal sorumluluk projelerine imza atıyor ve kendi karbon ayak izini düşürmek ve emisyon azaltımı için yatırıma yöneliyor. İşte tam da bu noktada medyanın rolü devreye giriyor ve aynı rekabet medya kurum ve

kuruluşları arasında da yaşıyor. Fakat yapılan haberler ne kadar açıklayıcı olursa ve durumu ne kadar ciddiyetle gözler önüne sererse, o kadar çok farkındalık sağlanır. Burada kritik olan bence gazete, televizyon ve dergilerin işbirliği halinde konuyu bütüncül bir yaklaşımla ele alarak, toplumu bu konuda bilinçlendirmek” (Gökçam, 2024). Alternatif medya ve ana akım medyada basın bültenlerinin yoğunlukla yer alması Gökçam’ın da vurguladığı üzere şirketlerin, kurum ve kuruluşların konu ile ilgili yaptıkları faaliyetleri duyurum yolu ile medyaya ulaştırmasıdır. Diğer yandan, araştırma ve derleme haberlerinin özellikle ana akım medyada daha az oranda kullanılması, bu tür detaylı ve derinlemesine içeriklerin daha az tercih edildiğini göstermektedir.

Gökçam bu konudaki görüşlerini şu şekilde açıklamıştır, “Dünyada iklim haberciliği kritik bir noktadayken gelişmiş ülkeler bu alanda uzman yetiştirirken, biz kendi sektörümüzde bu alana yönelik birini yetiştirmeye uzağız. Dolayısıyla da sonucunda dünyada çok kapsamlı analizler, haberler yapılırken bizde bu durum derlemelerden, röportajlardan öteye geçemiyor” (Gökçam, 2024). Bu tür bir analiz, medyanın toplum üzerindeki etkisini ve iklim krizi haberlerinin kamuoyunu bilgilendirme ve eğitime kapasitesini anlamak açısından önemlidir.

Tablo 4. Ana Akım Medya ve Alternatif Medyada Haberlerin Kaynak Kullanımına Göre Dağılımı

	Alternatif Medya	%	Ana akım Medya	%
Yurt İçi Haber Kaynakları	155	55,2	130	80,7
Yurtdışı Haber Kaynakları	126	44,8	31	19,3
TOPLAM	281	100	161	100

Yapısı bakımından haber kaynakları, resmi/özel kaynaklar, haber ajansları ve diğer haber organlarıdır. Haber içeriklerinin kaynağını gösteren tablo 4’e göre, ana akım medya ve alternatif medya iklim krizi haberlerini büyük oranda yurt içi kaynaklardan (Muhabir, Haber Merkezi, AA, İHA, resmi kurum ve Türk hükümet temsilcilerinin açıklamaları ile STK ve iklim aktivistlerinin faaliyetlerinden vb.) elde etmektedir. Her iki medyada da yurt içi haber kaynakları daha fazla olmakla birlikte ana akım medyada yüzdelik dilim bazında %80,7 oranında yurt içi haber kaynaklarının ağırlık kazandığı görülmektedir.

Haberlerde kullanılan yurt dışı haber kaynağında ise DW, BFMTV, BBC, yabancı resmi kurum ve özel şirketler ile yabancı hükümet temsilcilerinin açıklamaları yer almaktadır.

Tablo 5. Ana Akım Medya ve Alternatif Medyada Haberlerin Niteliğine Göre Dağılımı

	Ana akım Medyada Haberlerin Niteliği	Alternatif Medyada Haberlerin Niteliği
Sorun Tespiti	26	63
Çözüm Önerisi	22	17
Bilgilendirme	43	57
Duyuru	22	31
Uyarı	5	24
Açıklama	43	89
TOPLAM	161	281

Ana akım medyada, bilgilendirme ve açıklama nitelikli haberlerin oranı yüksek iken, uyarı ve çözüm önerisi içeren haber sayısı alternatif medyaya oranla daha azdır. Doç. Dr. Emrah Budak (2024) bu konunun altını çizerek “İklim krizinin yarattığı etkilerin yanı sıra çözüm önerilerine de haberlerde yer verilmelidir” uyarısında bulunmuştur (Budak, 2024). Bu, ana akım medyanın daha çok bilgi sunmaya ve konuya dair genel bir açıklama yapmaya odaklandığını göstermektedir. Alternatif medyada ise açıklama ve sorun tespiti içeren haberlerin oranı daha yüksektir. Bu da alternatif medyanın, iklim krizi konusunu daha derinlemesine işleyerek, sorunların altını çizme ve konuya dair daha detaylı bilgiler sunma eğiliminde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu veriler, her iki medya türünün iklim krizi haberlerini farklı niteliklerle işlediğini göstermektedir. Medyanın bilgilendirme işlevi göz önünde bulundurulduğunda iklim krizine yönelik bu işlevi yerine getirdiği söylenebilir. Ayrıca elde edilen bulgular medyanın iklim krizine yönelik sorunun tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin kamuoyuna aktarılması konusuna da yer verdiğini göstermektedir. Ana akım medyanın genel bilgilendirme yaklaşımı ve alternatif medyanın derinlemesine analiz ve eleştirel yaklaşımları, toplumun iklim krizi konusundaki farkındalığını ve eğitimini etkileyebilir. Ayrıca alternatif medyanın uyarı niteliğindeki

haberlerinin (24) ana akım medyadaki haberlere (5) oranla çok daha yüksek olması okuyucularında iklim krizi konusunda farkındalık yaratma amacıyla olduğu ifade edilebilir⁶. Budak bu noktada haberlerin söyleminde yoğun terminoloji içermesinin toplum tarafından anlaşılamayacağını vurgulamaktadır. Konuya ilişkin ayrıca *“Toplumun bilimsel konulardaki okuryazarlık oranının düşük olduğu varsayıldığında iklim haberciliğinin iklim bilimini ve krizi en sade şekilde aktarması gerekir ki toplum krizin ciddiyetini anlayabilsin”* (Budak, 2024) ifadeleriyle de haber söyleminde anlaşılabilir bir dilin kullanılması gerektiğinin önemine değinmiştir.

Tablo 6. Ana Akım Medya ve Alternatif Medyada Haberlerin Tonuna Göre Dağılımı

	Ana akım Medya	Alternatif Medya
Olumlu	79	95
Olumsuz	49	173
Nötr	33	13
TOPLAM	161	281

Boydston (2013)’e göre haber tonu pozitif, negatif ve nötr olmak üzere üçe ayrılır. Belirli bir konunun tonu, eğer konuyla ilgili yapı olumluysa olumludur. Yapı olumsuzsa olumsuz, belirsizse nötrdür (Boydston, vd., 2013). İklim krizi ile ilgili haberlerin tonu genel olarak kapsamı bağlamında değerlendirilmiştir. Tablo 6’da yer alan verilere dayanarak, ana akım medyanın, genellikle olumlu ve nötr bir dil kullandığı görülürken, alternatif medya daha

eleştirel bir dil kullanma eğilimindedir. İklim krizinin doğa, çevre, canlı türleri, sağlık, tarım ve gıda sistemleri üzerindeki etkilerinin olumsuz sonuçlar yaratacağına işaret eden haberler “olumsuz” olarak değerlendirilmiştir⁷. Olumlu haberler daha çok politikacıların iklim kriziyle mücadele için attıkları adımları anlatan, yenilenebilir enerji yatırımları ve doğal yaşam alanlarının korunmasını içeren yönetmeliklerin oluşturduğu haberlerdir⁸. Nötr haberler konuyu bilimsel yönden ele alarak bilgilendirici nitelikte olan haberlerdir⁹.

Tablo 7. Ana Akım Medya ve Alternatif Medyada Haberlerin Yazı Türüne Göre Dağılımı

	Ana akım Medya	%	Alternatif Medya	%
Haber	149	92,5	265	94,3
Köşe Yazısı	10	6,2	4	1,4
Söyleşi	0	0,1	2	0,7
Rapor	2	1,2	10	3,6
TOPLAM	161	100	281	100

Tablo 7’de ana akım ve alternatif medyada yer alan haberlerin yazı türlerine bakıldığında, alternatif medyanın rapor türüne daha fazla yer vermesi, daha derinlemesine ve araştırmaya dayalı içeriklere odaklandığını göstermektedir. Buna göre, ana akım medya daha çok geleneksel haber formatını kullanırken, alternatif medya daha çeşitli yazı türlerine yer vermektedir ve bu da farklı içerik türlerine ve bakış açılarına açık olduğunu göstermektedir.

6 Haberler niteliğine göre değerlendirildiğinde incelenen medya ortamlarında yer alan örnek haberler:

Uzmanlar, Covid-19 komplo gruplarının 2022’deki yeni hedeflerinin iklim krizi hakkında yanlış bilgileri yaymak olduğu konusunda uyarıda bulundu. (Uyarı haber, 3 Ocak 2022, Hürriyet.com). Bilim insanlarından ürkütücü uyarı Kimyasal kirlilik insanlık için güvenli sınırı geçti (Sorun Tespiti, 18 Ocak 2022, Hürriyet.com), Bakan Murat Kurum’dan iklim değişikliği mesajı (Açıklama, 28 Ocak 2022, Sabah.com), Organik domates için sekiz ülkeden ortak proje (Duyuru, 12 Ocak 2022, Yeşil Gazete), En Önemli Biyolojik Çeşitlilik Alanlarından Cerrado Savanı Yok Oluyor (Çözüm önerisi, 4 Ocak 2022, İklim Haber), TÜİK’in atık istatistikleri ne söylüyor? Termik santrallerin külleri tehlikesiz mi? (Bilgilendirme, 13 Ocak 2022, Yeşil Gazete).

7 Antarktika’ya gemilerle ulaşan işgalci türler, deniz ekosistemini tehdit ediyor”11 Ocak 2022 Yeşil Gazete

8“Danimarka 2030 yılına kadar iç hat uçuşlarını fosil yakıttan arındırarak” 4 Ocak 2022, İklim Haber
“Bakan Kurum: Türkiye, yeşil kalkınma devriminde başarı hikayesi yazacaktır” 11 Ocak 2022, Hürriyet

9 “TEMA 2021’in çevre olaylarını değerlendirdi” 3 Ocak 2022, İklim Haber

Tablo 8. Ana Akım Medya ve Alternatif Medyada Haberlerde Yer Alan Aktörlere Göre Dağılımı

	Alternatif Medya	%	Ana akım Medya	%
Uzmanlar	76	27	31	19,3
Sivil Toplum Kuruluşu	26	9,3	10	6,2
Türk Hükümet Temsilcileri	27	9,6	27	16,8
Yabancı Hükümet Temsilcileri	42	14,9	12	7,5
Özel Şirketler	22	7,8	19	11,8
Resmî Kurumlar	73	26	60	37,3
İklim Aktivistleri	15	5,3	2	1,2
TOPLAM	281	100	161	100

Tablo 8'e göre, ana akım ve alternatif medyada iklim krizi haberlerinin aktörleri arasında belirgin farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu fark, her iki medya türünün iklim krizi haberlerini sunma biçimini yansıtmaktadır. Ana akım medya, resmi ve otoriteye dayalı bir bakış açısı sunarken, alternatif medya daha çeşitli ve bağımsız sesleri gündeme getirerek iklim krizi konusunda daha geniş bir perspektif sunmaktadır. Alternatif medyada yabancı hükümet temsilcileri haberlerde daha çok yer alırken ana akım medyada Türk hükümet temsilcileri daha çok yer almaktadır.

Tablo 9. Ana Akım Medya ve Alternatif Medyada Haber İçeriklerinde İklim Krizi Etkilerinin Konu Dağılımı¹⁰

	Alternatif Medya	%	Ana akım Medya	%
İklim Politikaları	86	31	87	54
İklim Değişikliği	40	14	28	17
Küresel Isınma	21	7	9	6
Sıcaklık Artışları	11	4	3	2
Aşırı Hava Olayları	6	2	9	6
Kuraklık, Çölleşme ve Su Kaynaklarında Azalma	11	4	12	7
Doğa Tahribatı	63	22	5	3
Biyolojik Çeşitlilik	43	15	8	5
Buzul Erimeleri ve Deniz Seviyelerinde Yükselme	0	0	0	0
TOPLAM	281	100	161	100

10 Birleşmiş Milletler Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) raporlarında Küresel iklim krizinin etkileri Sıcaklık artışlarında hissedilir derecede yükselmeler, büyük orman yangınları ve kuraklaşan tarım alanları, buzul erimeleriyle deniz seviyelerinde artış, temiz su kaynaklarında azalma ve bunlara bağlı olarak iyileştirilmesi gereken iklim politikaları olarak belirtilmektedir. Medyanın iklim krizine yönelik farkındalık yaratmak ve kamuoyunu bilgilendirmek konusunda bu temalara ne kadar yer verdiği tablo 9'daki bulgularla ortaya konulmuştur.

İklim Krizi etkilerinin konu dağılımı incelendiğinde, İklim politikaları temasının ana akım ve alternatif medyada diğerlerine göre en yüksek oranda haber içeriklerine yansıdığı görülmektedir. **İklim politikaları** bağlamında yayınlanan haber içeriklerinde “yeşil ekonomi, sürdürülebilirlik, tarım faaliyetleri, sağlık politikaları ve düzenlenen etkinliklere odaklandığı gözlenmiştir. Yeşil ekonomi ile ilgili haberlerde özellikle resmi kurum ve özel şirketlerin çevre dostu üretim teknolojileri, atık yönetimi, enerji verimliliği, temiz enerji teknolojilerine yönelik faaliyetleri hakkında bilgiler içermektedir. Sürdürülebilirlik haberlerinin konularını ise yenilenebilir enerji projeleri, atık yönetimi, resmi kurumların ve özel şirketlerin sürdürülebilirlik stratejileri ile uluslararası kuruluşların sürdürülebilirlik politikaları oluşturmaktadır. Tarım faaliyetleri kategorisinde yer alan haberler Tarım ve Orman Bakanlığı'nın iklim değişikliğinin etkilerinden kuraklık ve su kaynaklarının azalması karşısındaki politikaları ve çiftçilere yönelik destek ve teşvikleri konu alan içeriklerdir. Sağlık politikaları kategorisinde yer alan haberlerde ise iklim değişikliği ile oluşabilecek salgın hastalıklar konusu işlenmiştir. Özellikle uluslararası iklim müzakereleri, Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının katıldığı ve düzenlediği toplantılar da haber içeriklerinin konusunu oluşturmaktadır. Gökçam da bu konu ile ilgili olarak “*Artık habercilikte de en büyük yeşil yatırımın haberini hangi gazetecinin haberleştirdiği önem taşımış durumda.*” sözleriyle bu bulguları desteklemektedir (Gökçam, 2024). İklim değişikliğini ana konu olarak ele alan haberlerde; iklim değişikliğinin nedenleri, çözüm önerileri, canlı yaşamına doğrudan etkileri üzerinde durulmuştur. **Küresel ısınma** ile ilgili haberler yoğunluklu olarak küresel ısınmanın artmasına yönelik önlemler ve hükümetler ile uluslararası kuruluşların bu konudaki faaliyetlerine odaklanmıştır. Ayrıca küresel sıcaklık ortalamasının 1,5 derecede tutulmasının gezegen için hayati olduğu, aksi durumda sıcaklığın yükselmesi ile krizin etkilerinin daha yoğun hissedileceği haber içeriklerinde okuyucuya aktarılmıştır. **Sıcaklık artışları** da iklim krizinin etkileri arasındadır. Bu kategorideki haberler sıklıkla “En sıcak yıl” başlığı ile oluşturulmuştur. Sıcaklık artışlarının tarım ve ekonomi üzerindeki etkileri haber içeriklerinde yer almıştır. **Aşırı hava olayları** ile ilgili haberlerde ani gelişen sel, fırtına gibi hava olayları ele alınmıştır. Ayrıca

aşırı sıcaklar ve mevsimlerin normal şartlarından uzun sürmesi de haber konuları arasında yer almıştır. **Kuraklık, çölleşme ve su kaynaklarında azalma** ile ilgili haberler tarım faaliyetlerini de etkileyen su kaynaklarındaki azalma ve kuraklık konularını içermektedir. Alternatif medyada yer alan 63 haberde **doğa tahribatı** konusu işlenmiştir. Bu haberler daha çok orman yangınları sebebiyle yok olan orman alanları ile ilgilidir. Doğal yaşam alanlarının yok olması, habitat kaybı ve nesli tükenmekte olan türler özellikle alternatif medyanın odaklandığı konular arasındadır. **Biyolojik çeşitlilik** kategorisinde yer alan haberlerde; iklim değişikliği sebebiyle nesli tükenme tehlikesi altındaki canlı türleri, mevsiminden önce açan bitki türleri ve iklim değişikliği sebebiyle göç yolları değişen hayvanlar, gibi konular işlenmiştir. **Buzul Erimeleri ve Deniz Seviyelerinde Yükselme** kategorisinde, incelenen tarih aralığında her iki medya türünde de bu konuda haber bulunmamıştır. Bu durum, haberlerin ağırlıklı olarak yurt içi kaynaklı olması ve Türkiye'nin coğrafi konumu itibariyle buzulların bulunmamasından kaynaklanmaktadır. Budak (2024) konuya ilişkin görüşlerinde *“Aşırı hava olayları ile birlikte iklim krizine yalnızca kutup buzulları, nesli tükenen hayvanlar, deniz ve okyanus seviyeleri, kuraklık gibi tek bir bakış açısı ile bakıldığına sıkça rastlıyoruz. Halbuki iklim krizi etkileri hemen her canlıyı etkileyen bir kriz ve hepsi birbirine bağlı bir zincirde. Medyanın da krizi bağlamından koparmadan tüm etkenleri ile ele alması gerekmektedir”* ifadesiyle haber içeriklerinin iklim krizi konusunda sınırlandırıldığını ifade etmiştir (Budak, 2024). Ayrıca Çobaner'in (2021) de belirttiği gibi *“İklim değişikliğinin uzaklarda gerçekleşen, geleceğe dair ve soyut bir konu olarak görülmesi bu konunun somut çıktıları ile güncel konular arasında bağ kurmak zorlaşmakta ve okurun ilgisini çekebilecek şekilde haberleştirmek de gazeteciler için soruna neden olmaktadır”* (Çobaner 2021).

Değişen küresel iklim ve ortaya çıkaracağı tehlikeleri konu alan iklim haberciliği; geleneksel ve alternatif medya ortamlarında toplumu bilgilendirme, iklim değişikliği/krizi ile ilgili bilinçlendirme, farkındalık yaratma ve toplumları gerekli önlemlerin alınması konusunda harekete geçirme konusunda başat rol oynamaktadır.

SONUÇ

Yaygın medyada sıklıkla yer bulamayan iklim krizi yeni medyada alternatif yayın kuruluşlarıyla iklim haberciliği alanında gündeme gelebilmektedir. Yeni medyada son zamanlarda yaygınlık gösteren iklim haber portalları, içerikleri itibariyle iklimin hızla değişen koşullarına yakından bakmayı ve iklim krizin durdurulması ya da etkilerinin en aza indirilmesi bağlamında okuyuculara ışık tutmayı, bu sayede küresel olan bu sorunu kolektif hale getirmeyi hedeflemektedir.

Günümüz medyasında, ana akım medyanın uzak kaldığı iklim krizi konusu alternatif medyada iklim haberciliği alanında daha yakından ele alınmaktadır. Şahin internet gazetelerini ve sosyal medyayı, ana akım medyadan daha etkin bir aktör olarak tanımlamaktadır (Şahin, 2014, s.86).

Uzunoglu ve Karaca da “Haber Medyasında İklim Krizi” araştırmalarında görüştükleri gazeteciler yaygın medyanın iklim krizini ciddiye almadığını ifade etmişlerdir. Araştırmada İklim haberciliğinin gelişimi noktasında ise alternatif platformların umut vaat ettiği vurgulanmıştır (Uzunoglu ve Karaca, 2021, s. 32). Hansen ve Cox geleneksel haber medyasının erozyona uğradığını, çevrimiçi ve sosyal medyanın yükselişinin toplumsal dinamikler ve halk için bu durumun alternatif bir fırsat yarattığını vurgulamıştır (Hansen & Cox, 2015b, s. 147). Medya ve İklim Değişikliği Gözlemevi'nin iklim değişikliğiyle ilgili küresel medya 2023 raporuna göre; yayınlanan haberler bir önceki yıla oranla %4 düşmüştür. Araştırmacılar bu düşüşün 2021'den beri devam ettiğini (%14'lük bir düşüş) vurgulamışlardır. Ancak 2023 seviyeleri, 2020 seviyelerine göre %33'lük bir artış göstermiştir. 2004 yılından itibaren gerçekleştirilen 20 yıllık küresel düzeydeki araştırma bulgularına göre 2021 yılı genel olarak iklim değişikliği ve küresel ısınma hakkında en fazla haberin yapıldığı yıldır (Boykoff, M., vd. 2024). İklim haberciliği kapsamında alternatif medya ve ana akım medyanın konuyu ele alış biçimleri karşılaştırıldığında; alternatif medya kamuoyuna gereken doğru bilgiyi ve uzman kaynaklardan edinilen verileri aktarmakta, hemen her alanda etki gösteren krizin çok yakınımızda gerçekleştiğine dikkat çekmektedir. Bu

doğrultuda, alternatif medya olarak internet haberciliği yapan iklimhaber.org ve yesilgazete.org haber portalları veri odaklı habercilik anlayışıyla iklim politikaları, iklim ekonomisi ve iklimin bilimsel boyutlarını ele alan güncel haberlerle iklim krizine yönelik alternatif bir yayın organı konumunda değerlendirilmektedir. Ana akım medya ise iklim değişikliği ile ilgili haberlerinde olayları bazen “kriz” ya da bazen “felaket” söylemleriyle aktarmakta ve bilimsel nitelikten uzaklaşarak haberi sansasyonel ya da dramatik bir biçime dönüştürebilmektedir. Ayrıca medyanın sahiplik yapısından kaynaklı ticaret ve siyasi erk ile olan bağıntıları haber üretim sürecine yansıtabilmekte böylelikle de savunucu ya da akredite kaynaklara bağımlı bir haberciliğin izleri haber söyleminde yer almaktadır.

Araştırma kapsamında yer alan iklim haberlerinin kaynakları her iki medya ortamında yurt içi ve yurt dışı haber kaynaklarından oluşmaktadır. Dağlı’nın (2012) “Türk Basınında Uzmanlaşma ve Çevre Gazeteciliği” adlı doktora tezinde çevre gazetecileri ile yaptığı görüşmelerde gazeteciler kullandıkları haber kaynaklarını; “devlet kurumları, akademik kurumlar/akademisyenler, yerel yönetimler/belediyeler, ulusal/uluslararası haber ajansları, internet kaynakları, kişilerden gelen ihbarlar, sanayi/ticaret şirketleri, halkla ilişkiler şirketleri” olarak belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra çevre haberciliği konusunda alanda uzmanlaşmış gazetecilerin sayısının azlığı, gazetenin sahiplik yapısı, ekonomik ve siyasi ilişkileri, yayın politikası, gibi etkenlerin haberler üretim sürecini doğrudan etkilediği vurgulanmıştır. Bu gibi etkenler çevre gazetecilerin karşılaştıkları temel sorunlar olarak belirtilmiştir (Dağlı,2012, s. 150-152). Alternatif medyada üretilen haberlerin yurt içi kaynaklara yakın oranda ağırlıklı olarak yurt dışı kaynaklardan oluşması, iklim krizini daha çok uzak ülkelerde meydana gelen olay ve durumlar olarak görülmesine sebep olan anlayışla paraleldir; bu durum ise iklim haberciliğinin yerel konularla iklim krizini somut gerçekliğe bağlayan anlayışından farklı bulunmaktadır. İklim haberciliği önündeki engellerden biri olan yurt dışı kaynaklı haberler iklim değişikliği haberlerini yerelleştirmede zorluk yaratmakta ve yerel haber üretimini sınırlandırmaktadır. Ana akım medyada internet haberciliği yapan Hürriyet.com ve Sabah.com internet gazetelerinde ise haberlerin daha çok yurt içi kaynaklı olduğu ve yerel

haberlerde iklim değişikliğinin etkilerinin daha somut gösterildiği ortaya çıkmıştır.

İklim haberciliğinde vurgulanan önemli konulardan biri de iklim krizi etkilerinin gerçeklik algısı oluşturmada görsel materyallerin niteliğidir. Gerçek olay fotoğraflarının haberlerde kullanılması okuyucuya iklim krizini somut gerçeklikle bağdaştırması konusunda yardımcı olmaktadır. Ancak hem ana akım medyada hem de alternatif medyada haber içeriklerinin temsili fotoğrafla desteklendiği görülmüştür. Üretilen haberlerin anlık gelişmelerini politikacıların ve kurumların açıklamaları oluşturduğu için iklim krizine dair görseller yerine haberin aktörlerinin fotoğrafları tercih edilmiştir. Politik ve ekonomik çerçevede haber içeriklerinin niteliği açıklama ve sorun tespiti olarak ağırlık kazanmaktadır. İklim haberciliğinin odaklandığı iklim krizi etkilerine karşı uyarıcı, çözüm yolları arayan ve iklim krizine bağlı değişimleri duyuran niteliklerin ise alternatif medyada daha yaygın olduğu ortaya çıkmıştır. İklim kriziyle ilgili içeriklerin düzenlenme biçimine bakıldığında basın bülteni, ana akım medyada hakimdir. Alternatif medyada ise haberler araştırma haber ve bilgi haber kategorilerinde geniş yer bulmaktadır. Kategoride yer alan derleme haber, öykü haber, tematik haber kategorileri ise her iki medyada da diğer kategorilere oranla çok daha az miktarda haber içermektedir. İncelenen haberlerde öykü haber türünde habere ise hiç rastlanmamıştır.

Ana akım medyanın, genellikle daha geniş bir kitleye hitap etme amacı taşıdığını ve bu nedenle iklim krizi haberlerini daha genel ve erişilebilir bir şekilde sunduğu görülmektedir. Ana akım medyanın basın bültenlerine ve olay haberlerine ağırlık vermesi, bu haberlerin genellikle daha az teknik ve daha çok güncel olaylara odaklanan içerikler olduğunu göstermektedir. Diğer yandan, alternatif medyada, basın bültenlerinden ziyade olay haberlerine ve araştırma haberlerine daha fazla ağırlık verilmiştir. Bu da alternatif medyanın, iklim krizi konusunu daha derinlemesine araştırdığını ve daha eleştirel bir bakış açısıyla yaklaştığını göstermektedir. Her iki medya türünün de iklim krizi haberlerini işleme biçimleri, konunun toplum tarafından nasıl algılandığını ve anlaşıldığını etkilemektedir. Ana akım medya geniş bir kitleye ulaşarak genel bilinç ve farkındalık yaratırken, alternatif medya daha derinlemesine analizler ve eleştirel

yaklaşımlar sunarak konuya dair daha kapsamlı bir anlayış sağlamaktadır. Bu durum, iklim krizi gibi karmaşık ve çok boyutlu bir konunun medya tarafından nasıl işlendiği ve sunulduğu üzerine derinlemesine analizler yapılmasını gerektirir. Özellikle iklim değişikliği gibi bir konunun kamuoyunu nasıl etkilediği, politika yapıcılar ve toplum liderleri için önemli bilgiler sağlayabilir. Alternatif medya da iklim krizi haberlerinde yurt içi kaynakları tercih etse de yurt dışı haberlerin oranı ana akım medyaya göre daha yüksektir. Bu, alternatif medyanın küresel perspektifleri ve uluslararası olayları daha fazla önemseyerek, iklim krizi konusunda daha geniş bir bakış açısı sunduğunu göstermektedir. Küresel etkilerin ve uluslararası iş birliklerinin altının çizilmesi, bu konuda daha kapsamlı bir farkındalık yaratabilir. Bu veriler, her iki medya türünün de iklim krizi haberlerini işleme biçimlerinin farklı olduğunu ve bu farklılıkların halkın konuya bakışını ve anlayışını nasıl etkileyebileceğini ortaya koymaktadır. Ana akım medyanın daha yerel odaklı yaklaşımı ve alternatif medyanın küresel konulara verdiği önem, iklim krizi konusunda toplumun bilgilendirilmesi ve eğitilmesi açısından önem taşımaktadır. Ana akım medya, genel bilgilendirme ve açıklama üzerine odaklanırken, alternatif medya sorunları daha detaylı bir şekilde ele almakta ve çözüm önerileri sunmaktadır. Her iki medya türünün yaklaşımı, toplumun iklim krizi konusundaki algı ve bilinç düzeyini etkileyebilir. Ana akım ve alternatif medyada iklim krizi haberlerinde yer alan aktörlerin çeşitliliği ve etkilerine bakıldığında ana akım medya, genellikle resmi ve otorite temelli aktörlere odaklanırken, alternatif medya daha geniş bir yelpazedeki bağımsız ve çeşitli sesleri yansıtmaktadır. Bu durum, ana akım medyanın otorite ve resmi görüşlerin yansıtılmasında, alternatif medyanın ise çeşitli ve bağımsız bakış açılarının iletildiği bir platform olarak işlev gördüğünü göstermektedir.

İklim krizi konusunda her iki medya türünün de kendi yaklaşımlarıyla önemli bir rol oynadığı ve toplumun bu küresel sorun hakkında bilgilendirilmesinde kritik bir görev üstlendiği söylenebilir. Bu farklı medya yaklaşımları, iklim krizi konusundaki geniş çaplı tartışmaları ve mücadele stratejilerini zenginleştirmekte ve farklı bakış açıları sunmaktadır. Ana akım ve alternatif medyada iklim politikaları konusunda yapılan haberlerin analizine dayanarak, ana akım medyanın geniş kapsamlı yaklaşımı

benimsediği, alternatif medyanın ise derinlemesine analizi benimsediği söylenebilir. İklim politikalarının medyadaki önemi konusunda ise her iki medya türünün de iklim politikalarına yer vermesi, bu konunun toplumun geniş kesimleri tarafından anlaşılmasının ve tartışılmasının önemini vurgulamaktadır. Medyanın bu konuları ele alması, kamuoyu bilincinin artmasına ve politika yapıcılarının bu konulara daha fazla odaklanmasına yardımcı olacaktır.

İklim haberlerinin medyadaki temsilde en önemli sorunların başında bu alanda yetişmiş uzman gazetecilerin sayısının azlığıdır. Gerek çevre haberciliği gerekse iklim krizi özelinde yapılan bilimsel araştırmalar ve bu araştırmada görüşlerine başvurulmuş akademisyen Budak ve gazeteci Gökçam, iklim haberciliği konusunda alanında uzman gazetecilerin yok denecek kadar az olmasının önemle altını çizmişlerdir.

Dünya gazetesi Çevre Editörü Başak Nur Gökçam, *“Sektörde bu alanda çalışan çok az kişi olduğumuz için ne yazık ki ötelenerek, iklim aktivisti olarak tanıtılıyor. Gelişmiş ülkeler bu alanda uzman yetiştirirken, biz kendi sektörümüzde dahi bu alana yönelik birini yetiştirmeye uzağız. Dolayısıyla sonucunda dünyada çok kapsamlı analizler, haberler yapılırken bizde bu durum derlemelerden, röportajlardan öteye geçemiyor”* ifadeleriyle konunun önemine değinmiştir (Gökçam, 2024). Budak ise lisans programlarında iklim alanına dönük nitelikli eğitimler verilerek öğrencilikten itibaren bu alana yönelik ilgi ve bilginin artırılmasının şart olduğunu, iklim alanına ilgi duyan gazeteciler ile gazeteciliğe ilgi duyan iklim bilimcilere bu konuda eğitim fırsatı verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca Budak, *“Tematik çevre haberciliği yürüten medya kuruluşlarının dışında iklim muhabiri istihdam eden medya kuruluşu hiç yok denebilir. Çevre muhabiri istihdam eden medya kuruluşu yok denecek kadar az. Çevre ve iklim alanına verilen değer hiç de yüksek olmadığı bir durum söz konusu. İstihdam anlamında verilen değer azaldıkça iklim haberlerindeki nitelik ve nicelik sorunu da gün yüzüne çıkıyor. Nicelik konusunda iklim krizine medya kuruluşlarının ayırdığı yer son derece sınırlı. Ayrıca iklim uzmanı olmayan muhabirlerin ürettiği haberlerde de nitelik sorunu baş göstermektedir”* (Budak, 2024) şeklindeki sözleriyle akademinin ve medya kuruluşlarının bu konuya ilişkin üzerine düşen görev ve sorumluluklarını vurgulamıştır.

Sonuç olarak bu çalışma ana akım ve alternatif medyada yer alan iklim krizine yönelik haber içeriklerine odaklanmış ve örneklem olarak belirlenen medya ortamlarında yer alan haberler bağlamında konu irdelenmiştir. İklım krizi küresel ve yerel anlamda insanlığı ve tüm canlı ekosistemini derinden etkileyen bir sorundur. Bu konunun medyadaki temsil biçimlerinde içerik ve söylem analizlerinin yapılması, medya içeriklerinin toplum üzerinde bıraktığı etkilerin ölçülmesi ayrıca toplumda bilimsel okuryazarlık seviyesinin arttırılmasında medyanın rolünün farklı araştırmalarla da ortaya konulması önem taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- Antilla, L. (2005). Climate of scepticism: US newspaper coverage of the science of climate change. *Global Environmental Change*, 15(2), 180-192.
- Akbaş, A. (2014). Türkiye üzerindeki önemli kurak yıllar, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 12 (2), 101-118
- Aksay, C. S., Ketenoğlu, O., & Kurt, L. (2005). Küresel ısınma ve iklim değişikliği. *Selçuk Üniversitesi Fen Fakültesi Fen Dergisi*, 1(25), 29-42.
- Appelgren, E., & Jönsson, A. M. (2021). Engaging citizens for climate change—challenges for journalism. *Digital Journalism*, 9(6), 755-772.
- Aydoğan, F., Kırık, A., (2012). Alternatif medya olarak yeni medya, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*.
- Bailey O.G., Cammaerts B., Carpentier N., (2007). *Understanding Alternative Media*, Open University Press, e-book.
- Başoğlu, A., Telatar, O.M. (2013). İklim değişikliğinin etkileri: tarım sektörü üzerine ekonometrik bir uygulama, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (6).7-25. ISSN 2146–3727
- Başoğlu, A. (2014), “Küresel iklim değişikliğinin ekonomik etkileri”, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: (7) 175-196. ISSN 2146–3727
- Bayraktutan, G., Binark, M., Çomu, T., Doğu, B., et al. (2014). siyasal iletişim sürecinde sosyal medya ve Türkiye’de 2011 genel seçimlerinde twitter kullanımı. *Bilig* (68), 59-96.
- birbucukderece.com (2021). 2030 İklim hedefi, 1.5° C raporu, <https://www.birbucukderece.com/bilimsel-kaynaklar/ipcc-1-5-c-raporu>, adresinden 21 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.
- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (2002). <https://iklim.gov.tr/bm-iklim-degisikligi-cerceve-sozlesmesi-i-33>, adresinden 2 Haziran 2022 tarihinde alınmıştır.
- Boydston, A.E., & Gross, J.H. (2013). Identifying Media Frames and Frame Dynamics Within and Across Policy Issues.
- Boykoff, M. T., & Yulsman, T. (2013). Political economy, media, and climate change: sinews of modern life. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 4(5), 359-371.
- Boykoff, M., Fernández-Reyes, R., Katzung, J., Nacu-Schmidt, A. and Pearman, O. (2024). A Review of Media Coverage of Climate Change and Global Warming in 2023, Media and Climate Change Observatory, Cooperative Institute for Research in Environmental Sciences, University of Colorado, http://sciencepolicy.colorado.edu/icecaps/research/media_coverage/summaries/special_issue_2023.html
- Bozoğlu, B. (2019). *21. Yüzyılda İklim Krizi, Paris Anlaşması ve İklim Değişikliğine Uyum*. Dorlion Yayınevi.
- Brüggemann, M. (2017b). Shifting roles of science journalists covering climate change. *Oxford Research Encyclopedia of Climate Science*. doi:10.1093/acrefore/9780190228620.013.354
- Budak, E. (2023), İklim Krizi Çağında Çevre Haberciliği, Konya: Literatürk Academia.
- Buis, A. (2019, June 19). *A degree of concern: why global temperatures matter* NASA's Global Climate Change Website <https://climate.nasa.gov/news/2865/a-degree-of-concern-why-global-temperatures-matter/>
- Cdnee.org, (2021). Why climate journalism matters?, <https://www.cdnee.org/why-climate-journalism-matters>, adresinden 15 Mayıs 2021 tarihinde alınmıştır.
- Cengiz, Ö. (2023). Türkiye’de iklim haberciliği: kuraklık haberleri üzerine bir içerik analizi. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* (62), 113-132. <https://doi.org/10.47998/ikad.1252254>
- Çelik, P. T., & Hepkon, Z. (2022). İklim değişikliği ve medya: Greta Thunberg’in “Yılın İnsanı” seçilmesinin ana akım medyada ele alınışının analizi. *Etkileşim*, (10), 32-51.
- Çobaner, Ardıç, A. (2021), İklim haber atölyesi, AB-Türkiye geç olmadan iklim elçileri projesi. Mersin

- Dağlı, N. (2012). Haber üretim sürecinde “bireysel yarar/ toplumsal yarar” çelişkisi: Türkiye’de çevre haberi yazan gazeteciler örneği. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2012(34), 83-97.
- Dağlı, N. (2012). Türk basınında uzmanlaşma ve çevre gazeteciliği. [Yayınlanmamış Doktora Tezi] Ankara Üniversitesi.
- Demircan, M., Turan, N., Arabacı, H., Coşkun, M., Türkoğlu, N., & Çiçek, İ. (2016). Gündem belirleme modeline göre yazılı basındaki iklim değişikliği haber ve köşe yazılarının analizi. *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, 13, 14.
- Demir, A. (2009). Küresel iklim değişikliğinin biyolojik çeşitlilik ve ekosistem kaynakları üzerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 1(2), 37-54. https://doi.org/10.1501/Csaum_0000000013
- Dilmen, N.E. (2007). Yeni medya kavramı çerçevesinde internet günlükleri-bloglar ve gazeteciliğe yansımaları, *Marmara İletişim Dergisi*, 12(12), 113-122.
- Doğan, S., Tüzer, M. (2011). Küresel iklim değişikliği ve potansiyel etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 21-34.
- ekoik.com (2021, Ocak 21). “Su biterse herkes susar”, <https://www.ekoik.com/su-biterse-herkes-susar/> adresinden 15 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.
- Ejaz, W., Ittefaq, M., & Arif, M. (2024). Understanding influences, misinformation, and fact-checking concerning climate-change journalism in Pakistan. In *Journalism and Reporting Synergistic Effects of Climate Change* (pp. 168-188). Routledge.
- gemius.com.tr, (2022, Ocak) Verileriyle haber kategorisine yakın bakış, <https://www.gemius.com.tr/974/id-2022-verileriyle-haber-kategorisine-yakn-baks.html>
- Geray H. (2011). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş*, Genesis Kitapevi.
- Gürbüz, Ö. (2021). İklim haberciliği nedir? Neden önemlidir? <https://atolyebia.org/wp-content/uploads/2021/05/Iklim-Haberciligi-Egitim-Notu.pdf> adresinden 24 Kasım 2023 tarihinde alınmıştır.
- Hansen, A., & Cox, J. R. (Eds.). (2015). *The Routledge handbook of environment and communication* (pp. 209-220). London: Routledge.
- Happer, C., and Philo G. (2016). “New approaches to understanding the role of the news media in the formation of public attitudes and behaviours on climate change.” *European Journal Of Communication* 31 (2): 136–151. doi:10.1177/0267323115612213.
- iklimhaber.org (2022, Mart 1). Yeni rapor: ormansızlaşma emisyonları daha önce düşünüldenden çok daha yüksek seviyelerde. <https://www.iklimhaber.org/yeni-rapor-ormansizlasma-emisyonlari-daha-once-dusunulenden-cok-daha-yukse-seviyelerde/>.
- IPCC. (2023). Climate change 2014 synthesis report, contribution of working groups I, II and III to the fifth assessment report of the intergovernmental panel on climate change.
- IPCC, (2001). Climate Change 2001: Synthesis report. contribution of working groups I, II, and III to the third assessment report of the intergovernmental panel on climate change, Cambridge University Press
- İrcan M, (2020). Şanlıurfa’nın iklim özellikleri ve kuraklık analizi, [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Karatekin Üniversitesi,
- Kaya G. (2020, Kasım 19). Düşük karbon ekonomisine geçiş ve iklim finansmanı, <https://www.iso.org.tr/>
- Keneş, H. Ç. İklim Krizinin Medyada Ele Alınışı: Akademik Eğilimlerin ve Çalışmaların Bibliyografik Analizi. *Kültür ve İletişim*, 27(54), 221-257.
- Keserci F. (2019). İklim değişikliğine neden olan doğal etmen ve süreçler, [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi], İstanbul Üniversitesi.
- Leon, M.; Cornejo, G.; Calderón, M.; González-Carrión, E.; Florez, H. (2022). Effect of Deforestation on Climate Change: A Co-Integration and Causality Approach with Time Series. *Sustainability*, 14, 11303. <https://doi.org/10.3390/su141811303>, 1-14.
- medyadarar.net (2022, 30 Ocak). tiraj raporu, <https://www.medyadarar.net/tirajlar> adresinden 30 Ocak 2022 tarihinde alınmıştır.
- mgm.gov.tr (2019, Mart 23). <https://www.mgm.gov.tr/>

[FILES/genel/arsiv/23mart/2016/brosur2016.pdf](#).
adresinden 15 Nisan 2023 tarihinde alınmıştır.

NASA, (2018). *Global climate change. vital signals of the planet*. NASA <https://climate.nasa.gov/vital-signs/global-temperature/> adresinden 4 Nisan 2021 tarihinde alınmıştır.

Nordhaus, W. Economics of the disintegration of the Greenland ice sheet, *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, Vol. 116, No. 25 pp. 12261-12269.

Özdemir, E. (2008), Küresel ısınmanın etkilerine karşı bir önlem: hava türevleri ve pazarlama stratejilerinde yardımcı olarak kullanımı, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 141-162.

Öztürk, K. (2002). Küresel iklim değişikliği ve Türkiye'ye olası etkileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1). 47-65.

Samur, H. (2005). Küresel iklim değişimi ve beklenen küresel felaketi önleme stratejileri, [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi], Selçuk Üniversitesi.

Schäfer, M. S., & Painter, J. (2021). Climate journalism in a changing media ecosystem: Assessing the production of climate change-related news around the world. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change*, 12(1), e675.

Sklair, L. Boykoff, M., (2019) Mass media representations of anthromes, *Encyclopedia of the World's Biomes* <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-409548-9.12121-9>

Slingo, J. M., & Slingo, M. E. (2024). The science of climate change and the effect of anaesthetic gas emissions. *Anaesthesia*, 79(3), 252-260.

Şahin, Ü., Üzelgün, M. A. (2016). İklim değişikliği ve medya. İpm-Merkator Politika Notu. ISBN: 978-605-9178-70-9

Şahin, Ü. (2014). Türkiye'nin iklim politikalarında aktör haritası. İstanbul Politikalar Merkezi, <https://ipc.sabanciuniv.edu/Content/Images/CKeditorImages/20200327-00034519.pdf>

Şahin, M. (2020). İklim değişikliği ve bilim gazeteciliği: Avustralya yangınları haberlerinde bilim izi. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(2), 1011-1030.

Taylan, A. (2012). Alternatif medya ve bianet örneği:

Türkiye'de alternatif medyaya dair etnografik çalışma, [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.

Türkeş, M. (2008). Küresel iklim değişikliği nedir? Temel kavramlar, nedenleri, gözlenen ve öngörülen değişiklikler. *İklim Değişikliği ve Çevre*, 1(1), 26-37.

Türkeş, M. (2012). Kuraklık çölleşme ve Birleşmiş Milletler çölleşme ile savaşım sözleşmesi'nin ayrıntılı bir çözümlemesi, *Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 20(1), 7-55. <https://doi.org/10.29228/mjes.126>

T24.com.tr (2019). <https://t24.com.tr/haber/dogal-afetler-sebebiyle-1-yilda-17-2-milyon-insan-goc-etmek-zorunda-kaldi,830107> adresinden 15 Mayıs 2022 tarihinde alınmıştır.

UNEP. (2022). Cities and Climate Change. 2 Ekim 2024 tarihinde <https://www.unep.org/explore-topics/resource-efficiency/what-we-do/cities-and-climatechange> adresinden alınmıştır.

Uzunoglu, S., & Karaca, H. S. (2021). Haber medyasında iklim krizi. *NewsLab Turkey web sitesinden erişildi: https://www.newslabturkey.org/haber-medyasinda-iklim-krizi*.

Willig, I., Blach-Ørsten, M., & Burkal, R. (2024). What is 'good' climate journalism? Public perceptions of climate journalism in Denmark. In *Journalism and Reporting Synergistic Effects of Climate Change* (pp. 284-303). Routledge.

Ytterstad, A., & Bødker, H. (2022). Climate change journalism in Norway—Working with frequency around the “Green Shift”. *Journalism studies*, 23(11), 1291-1307.

Görüşme Yapılan Uzman Kişiler

Doç.Dr. Emrah Budak Mersin Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü Öğretim Üyesi (Görüşme Tarihi: 2 Ekim 2024)

Dünya Gazetesi Çevre Editörü Başak Nur Gökçan (Görüşme Tarihi: 6 Ekim 2024)

Yazar Katkı Oranı

Bu araştırmanın hazırlanmasında birinci yazar %50, ikinci yazar %50 oranda katkı sağlamıştır.